Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
L-serie

2025/535

21.3.2025

VERORDENING (EU) 2025/535 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 18 maart 2025

tot oprichting van de hervormings- en groeifaciliteit voor de Republiek Moldavië

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 212,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure ([1]),

Overwegende hetgeen volgt:

(1) De Unie is gegrondvest op de in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) genoemde waarden, waaronder democratie, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten. Die waarden maken deel uit van de toetredingscriteria die tijdens de Europese Raad van Kopenhagen in juni 1993 zijn vastgesteld (criteria van Kopenhagen), die de voorwaarden vormen om voor het lidmaatschap van de Unie in aanmerking te komen.

(2) Het uitbreidingsproces van de Unie is gebaseerd op vastgestelde criteria, eerlijke en consistente conditionaliteit en het beginsel van eigen verdiensten. Een vastberaden toepassing van het "eerst de basis"-beginsel, dat een sterke nadruk vereist op de rechtsstaat, de grondrechten, de werking van democratische instellingen en hervorming van het openbaar bestuur, alsook op economische criteria, blijft van essentieel belang. De voortgang hangt af van de uitvoering door de Republiek Moldavië (Moldavië) van de hervormingen die nodig zijn om zich aan het *acquis* van de Unie aan te passen.

(3) De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne heeft nog eens laten zien dat uitbreiding van de Unie vanuit geostrategisch oogpunt een investering in vrede, veiligheid en stabiliteit is. De Unie zet zich volledig en ondubbelzinnig in voor het vooruitzicht van het lidmaatschap van de Unie van Moldavië. Dat Moldavië zich sterk oriënteert op en inzet voor toenadering tot de Unie, is een sterke uitdrukking van zijn strategische keuze en de plaats die het land wil innemen in onze gemeenschap van waarden. Niettemin moet het toetredingsproces van Moldavië stevig verankerd zijn in tastbare en concrete vooruitgang op het gebied van hervormingen.

(4) Het is in het gemeenschappelijk belang van de Unie en Moldavië om vooruitgang te boeken bij de hervormingen van zijn politieke, juridische en economische stelsels met het oog op zijn toekomstige lidmaatschap van de Unie, en om zijn toetredingsproces te ondersteunen. Het vooruitzicht van het lidmaatschap van de Unie is een krachtige motor voor veranderingsprocessen, het leidt tot positieve democratische, politieke, economische en maatschappelijke veranderingen en helpt de veerkracht van Moldavië te versterken.

(5) Sommige voordelen van het lidmaatschap van de Unie moeten voorafgaand aan de toetreding tot stand komen. Economische convergentie staat centraal bij die voordelen. Momenteel ligt het niveau van convergentie van Moldavië wat betreft bbp per hoofd van de bevolking in koopkrachtstandaard laag met 29 % van het EU-gemiddelde en vordert de convergentie niet snel genoeg. De Moldavische diaspora moet ook worden beschouwd als leverancier van een belangrijke bijdrage aan de sociale en economische ontwikkeling van Moldavië.

(6) Aangezien de toetredingsonderhandelingen met Moldavië in juni 2024 van start zijn gegaan, is het belangrijk de nodige steun te verlenen voor het toetredingstraject van Moldavië. Voorts is het van belang dat de steun op een niveau wordt gebracht dat vergelijkbaar is met dat van andere kandidaat-lidstaten waarmee toetredingsonderhandelingen worden gevoerd en dat er wordt gezorgd voor passende middelen.

(7) De uitvoering van het groeiplan voor Moldavië vereist de passende financiering in het kader van een specifiek nieuw financieringsinstrument (de "faciliteit"). De faciliteit moet het land helpen bij de uitvoering van hervormingen ter verwezenlijking van duurzame economische groei en vooruitgang op het gebied van de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces.

(8) Gezien de ongerechtvaardigde Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, die ingrijpende gevolgen heeft voor de veiligheid en economie van Moldavië en voor de bestaansmiddelen van zijn burgers, evenals de aanhoudende en ongekende hybride aanvallen op het land en zijn democratische instellingen, moet de faciliteit erop gericht zijn

([1]) Standpunt van het Europees Parlement van 11 maart 2025 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad) en besluit van de Raad van 18 maart 2025.

Moldavië te ondersteunen bij enorme uitdagingen, met name wat betreft economie, energie, levensmiddelen en waardeketens. Het is passend dat de faciliteit tijdig steun verleent aan Moldavië en Moldavië in staat stelt zijn weerbaarheid tegen buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging in zijn soevereiniteit, democratische processen en instellingen te versterken.

(9) Om de doelstellingen van het groeiplan voor Moldavië te bereiken, moet wat investeringen betreft bijzondere nadruk worden gelegd op sectoren die kunnen fungeren als belangrijke multiplicatoren voor sociale en economische ontwikkeling: connectiviteit, infrastructuur, met inbegrip van duurzaam vervoer, decarbonisatie, energie, groene en de digitale transitie, landbouw en de voedingsmiddelenindustrie, alsook onderwijs, arbeidsmarktparticipatie en de ontwikkeling van vaardigheden, met bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren en het verhogen van de levensstandaard in het hele land.

(10) De faciliteit moet voortbouwen op de associatieagenda met Moldavië alsook op de werkzaamheden van het economisch en investeringsplan voor het Oostelijk Partnerschap in Moldavië, dat het voortouw heeft genomen bij investeringen in kritieke sectoren zoals connectiviteit, energie-efficiëntie en energiezekerheid, waarbij "gestrande activa" (stranded assets) worden vermeden, ondernemingsstimulansen en concurrentievermogen. Verbeterde toegang tot de eengemaakte markt van de Unie door uitvoering van de diepe en brede vrijhandelsruimte, verbeterde infrastructuur en deelname aan Unie-programma's en -beleidsmaatregelen, afhankelijk van de afstemming van Moldavië op de relevante regels inzake de eengemaakte markt van de Unie, zal onmiddellijke en tastbare sociaal-economische voordelen opleveren.

(11) Duurzame vervoersinfrastructuur is essentieel om de connectiviteit tussen Moldavië en de Unie te verbeteren en moet bijdragen tot de integratie van Moldavië in het vervoersnetwerk van de Unie. In het herziene trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T) heeft de Commissie de Europese vervoerscorridor Oostzee-Zwarte Zee-Egeïsche Zee uitgebreid tot Moldavië. Het TEN-T is de referentie voor de financiering van duurzame vervoersinfrastructuur, onder meer voor milieuvriendelijke vervoermiddelen, zoals spoorwegen, alsook voor de digitalisering van het vervoer. Grensoverschrijdende energie-infrastructuurprojecten en interconnecties met de lidstaten en de uitbreidingspartners van de Unie zijn van essentieel belang voor de regionale energiezekerheid en -integratie binnen de Unie.

(12) Met de faciliteit moeten investeringen en hervormingen worden ondersteund die het pad van Moldavië naar de digitale transformatie van de economie en samenleving bevorderen, in overeenstemming met de visie van de Unie voor 2030 die is gepresenteerd in de mededeling van de Commissie van 9 maart 2021 "Digitaal kompas 2030: de Europese aanpak voor het digitale decennium", waarmee een inclusieve digitale economie wordt bevorderd die alle burgers ten goede komt. Met de faciliteit moet worden gestreefd naar het vergemakkelijken van de verwezenlijking door Moldavië van de algemene doelstellingen en digitale streefcijfers met betrekking tot de Unie. Zoals de Commissie in haar mededeling van 15 juni 2023 getiteld "Uitvoering van de toolbox inzake 5G-cyberbeveiliging" heeft uiteengezet, moet de toolbox inzake 5G-cyberbeveiliging de referentie zijn voor financiering van de Unie om de beveiliging, veerkracht en bescherming van de integriteit van digitale infrastructuurprojecten in de regio te waarborgen.

(13) De steun in het kader van de faciliteit moet worden verleend om algemene en specifieke doelstellingen te bereiken, op basis van vastgestelde criteria en met duidelijke betalingsvoorwaarden. Die algemene en specifieke doelstellingen moeten worden nagestreefd op een manier dat zij elkaar wederzijds versterken. Met de faciliteit moet het uitbreidingsproces worden ondersteund door de afstemming op de waarden, wetten, regels, normen, beleidsmaatregelen en praktijken van de Unie ("*acquis*") met het oog op lidmaatschap van de Unie te versnellen, en moeten de geleidelijke integratie van Moldavië in de eengemaakte markt van de Unie en zijn sociaal-economische convergentie met de Unie worden versneld. De faciliteit moet ook goede nabuurschapsbetrekkingen bevorderen.

(14) Naast het stimuleren van de sociaal-economische convergentie moet de faciliteit ook bijdragen tot snellere hervormingen in verband met de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces, waaronder de rechtsstaat, de grondrechten, onder meer de rechten van vluchtelingen en personen die tot minderheden behoren, met inbegrip van nationale minderheden en Roma, alsook de rechten van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen (LGBTI-personen). De faciliteit moet ook zorgen voor een verbetering van de werking van democratische instellingen en overheidsdiensten; overheidsopdrachten, toezicht op staatssteun en beheer van de overheidsfinanciën; de bestrijding van alle vormen van corruptie en georganiseerde criminaliteit; onderwijs en opleiding van hoge kwaliteit en werkgelegenheidsbeleid; en de groene transitie en de klimaat- en milieudoelstellingen van het land.

(15) De faciliteit moet Moldavië helpen bij zijn voorbereiding op het lidmaatschap van de Unie, in overeenstemming met de bestaande uitbreidingsmethode.

(16) De faciliteit moet de bestaande economische en financiële dialoog aanvullen zonder het toepassingsgebied ervan aan te tasten, waardoor de economische integratie en de voorbereiding van het multilaterale toezicht van de Unie op het economisch beleid worden versterkt.

(17) De faciliteit moet de ontwikkeling van beginselen inzake doeltreffendheid bevorderen, waarbij de additionaliteit bij en de het aanvullend karakter op de steun die in het kader van andere programma's en instrumenten van de Unie wordt verleend, in acht moeten worden genomen en overlapping moet worden voorkomen, en moet zorgen voor synergieën tussen bijstand uit hoofde van deze verordening en andere vormen van bijstand, met inbegrip van geïntegreerde financiële pakketten bestaande uit zowel export- als ontwikkelingsfinanciering van de Unie, de lidstaten, derde landen en multilaterale en regionale organisaties en entiteiten. Doorlopende deelname van Moldavië aan andere financieringsprogramma's van de Unie is cruciaal.

(18) Conform het beginsel van inclusief partnerschap moet de Commissie ernaar streven ervoor te zorgen dat het Moldavische parlement, lokale overheden, overeenkomstig het nationale rechtskader van Moldavië, en relevante belanghebbenden in Moldavië, met inbegrip van sociale partners en organisaties van het maatschappelijk middenveld, terdege worden geraadpleegd en dat zij tijdig toegang hebben tot relevante informatie, zodat zij een zinvolle rol kunnen spelen bij het opzet en de uitvoering van programma's en bij de daarmee verband houdende monitoring.

(19) Technische bijstand en bijstand voor grensoverschrijdende samenwerking moeten worden verleend ter ondersteuning van de doelstellingen van de faciliteit en ter versterking van de relevante capaciteiten van Moldavië om de hervormingsagenda uit te voeren.

(20) Met de faciliteit moet worden gezorgd voor samenhang met en ondersteuning van de algemene doelstellingen van het externe optreden van de Unie zoals vastgelegd in artikel 21 VEU, met inbegrip van eerbiediging van de grondrechten die zijn verankerd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Het moet met name zorgen voor de bescherming en bevordering van de mensenrechten en de rechtsstaat.

(21) Met de faciliteit moeten innovatie, onderzoek en samenwerking tussen academische instellingen en de industrie worden gestimuleerd ter bevordering van de groene en de digitale transitie, waarbij lokale industrieën worden ondersteund met nadruk op lokale micro-, kleine en middelgrote ondernemingen en start-ups.

(22) Moldavië moet blijk geven van een geloofwaardige inzet voor de Europese waarden, onder meer door zich aan te sluiten bij het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie (GBVB), met inbegrip van beperkende maatregelen van de Unie.

(23) Bij de uitvoering van de faciliteit moet rekening worden gehouden met de strategische autonomie van de Unie alsook met de strategische belangen van de Unie en haar lidstaten en de waarden waarop de Unie is gegrondvest.

(24) Activiteiten in het kader van de faciliteit moeten bijdragen tot de voortgang met betrekking tot de sociale, klimaat- en milieunormen van de Unie en tot de voortgang ten aanzien van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties, de uit hoofde van het VN-raamverdrag inzake klimaatverandering aangenomen (de "Overeenkomst van Parijs"), het VN-verdrag inzake biologische diversiteit en het VN-verdrag ter bestrijding van woestijnvorming, en mogen niet bijdragen tot aantasting van het milieu of schade toebrengen aan het milieu of het klimaat. De in het kader van de faciliteit gefinancierde maatregelen moeten in overeenstemming zijn met het nationaal energie- en klimaatplan van Moldavië, zijn nationaal bepaalde bijdrage en zijn ambitie om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken. Met de faciliteit moet worden bijgedragen tot de beperking van klimaatverandering en tot het vermogen om zich aan te passen aan de negatieve gevolgen van de klimaatverandering, en moet de klimaatbestendigheid worden bevorderd. Met financiering in het kader van de faciliteit moet met name de transitie naar een koolstofvrije, klimaatneutrale, klimaatbestendige en circulaire economie worden bevorderd.

(25) Bij de uitvoering van deze verordening moeten de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie, zoals uiteengezet in de strategieën voor een Unie van gelijkheid, richtinggevend zijn. Daarbij moeten gendergelijkheid en gendermainstreaming worden uitgedragen en bevorderd, moet worden gezorgd voor een betekenisvolle deelname van vrouwen aan besluitvormingsprocessen en de versterking van de positie van vrouwen en meisjes, en moet worden gestreefd naar het beschermen en stimuleren van de bevordering en het volledige genot van alle mensenrechten door alle vrouwen en meisjes, alsook moeten geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld worden voorkomen en bestreden, rekening houdend met de relevante genderactieplannen van de Unie en de desbetreffende conclusies van de Raad en internationale verdragen. Bij de uitvoering van deze verordening moet bovendien de Europese pijler van sociale rechten volledig in acht worden genomen, onder meer met betrekking tot het systeem voor kinderbescherming en arbeidsrechten. De uitvoering van de faciliteit moet in overeenstemming zijn met het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en het bijbehorende protocol, en moet zorgen voor toegankelijkheid van de investeringen en technische bijstand van de faciliteit, overeenkomstig Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad ([2]).

([2]) Richtlijn (EU) 2019/882 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten (PB L 151 van 7.6.2019, blz. 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).

(26) Gezien de Europese Green Deal als de Europese strategie voor duurzame groei en gezien het belang om de klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen aan te pakken in overeenstemming met de toezeggingen in het Interinstitutioneel Akkoord tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie ([3]), moet de faciliteit bijdragen aan het behalen van het algemene doel van 30 % van de begrotingsuitgaven van de Unie ter ondersteuning van de klimaatdoelstellingen en 7,5 % in 2024 en 10 % in 2026 en 2027 ter ondersteuning van biodiversiteitsdoelstellingen. Ten minste 37 % van de niet-terugbetaalbare financiële steun, met inbegrip van voorzieningen, die wordt verstrekt aan investeringsprojecten die zijn goedgekeurd in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform, een van de in artikel 32 van Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad ([4]) bedoelde regionale investeringsplatforms, moet worden toegewezen aan klimaatdoelstellingen. Dat bedrag moet worden berekend aan de hand van de "Rio-indicatoren" overeenkomstig de verplichting om de internationale klimaatfinanciering van de Unie aan de OESO te rapporteren, alsook verplichtingen uit hoofde van andere internationale overeenkomsten of kaders. Al in juni 2025 zullen de EU-klimaatcoëfficiënten, die van toepassing zijn op alle programma's die vallen onder het meerjarig financieel kader (MFK) 2021-2027 en zijn uiteengezet in het werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld "Climate Mainstreaming Architecture in the 2021-2027 Multiannual Financial Framework", ook worden toegepast op klimaatuitgaven in het kader van rubriek 6 van het MFK ("Nabuurschap en internationaal beleid"). De faciliteit zal worden afgestemd op de aanpak van andere instrumenten van rubriek 6, om te zorgen voor consistente klimaatrapportage in Moldavië. Met de faciliteit moeten activiteiten worden ondersteund die de normen en prioriteiten van de Unie op klimaat- en milieugebied volledig eerbiedigen en voldoen aan het beginsel "geen ernstige afbreuk doen".

(27) Projecten worden in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform goedgekeurd na beoordeling door de Commissie en na een positief advies van de lidstaten in de raad van bestuur van het nabuurschapsinvesteringsplatform.

(28) De Commissie moet, in samenwerking met de lidstaten en Moldavië, zorgen voor naleving, samenhang, verenigbaarheid en complementariteit, meer transparantie en verantwoordingsplicht bij het verlenen van bijstand, onder meer door passende internecontrolesystemen en een fraudebestrijdingsbeleid in te voeren. De beschikbaarstelling van de steun in het kader van de faciliteit moet afhankelijk worden gesteld van de noodzakelijke basisvoorwaarden dat Moldavië doeltreffende democratische mechanismen, waaronder een parlementair meerpartijenstelsel, vrije en eerlijke verkiezingen, vrije, onafhankelijke en pluralistische media, een onafhankelijke rechterlijke macht en de rechtsstaat eerbiedigt, en de inachtneming van alle mensenrechtenverplichtingen garandeert, met inbegrip van de rechten van personen die tot minderheden behoren.

(29) De faciliteit moet worden ondersteund met middelen uit het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking — Europa in de wereld (NDICI — Europa in de wereld), met name met de financiële toewijzing voor het oostelijk nabuurschap, ten belope van 520 miljoen EUR in niet-terugbetaalbare steun en een maximumbedrag van 1 500 miljoen EUR aan leningen voor de periode 2025-2027. De niet-terugbetaalbare steun moet de voorziening van 9 % dekken die nodig is voor de leningen ten belope van 135 miljoen EUR, steun van de Unie voor projecten die zijn goedgekeurd in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform, als bedoeld in artikel 18, lid 2, van deze verordening, en aanvullende steun, met inbegrip van steun aan organisaties van het maatschappelijk middenveld en technische bijstand. De niet-terugbetaalbare steun moet worden gefinancierd met de middelen die op uit hoofde van artikel 6, lid 2, punt a), van Verordening (EU) 2021/947 aan het geografische nabuurschapsprogramma zijn toegewezen. Tenzij in deze verordening anders is vermeld, moeten alle bepalingen van Verordening (EU) 2021/947 van toepassing zijn.

(30) Besluiten over de in artikel 19, lid 3, bedoelde vrijgave van middelen voor steun in de vorm van leningen moeten worden vastgesteld in de periode van 1 januari 2025 tot en met 30 juni 2029. Deze uiterste datum omvat de tijd die de Commissie nodig heeft om te beoordelen of de betrokken betalingsvoorwaarden met succes zijn vervuld en om het daaropvolgende besluit tot vrijgave van middelen vast te stellen.

(31) Om het hefboomeffect van de financiële steun van de Unie voor het aantrekken van aanvullende investeringen te maximaliseren en ervoor te zorgen dat de Unie zeggenschap behoudt over de uitgaven, moeten de investeringen ter ondersteuning van de hervormingsagenda via het nabuurschapsinvesteringsplatform worden uitgevoerd. Ten minste 25 % van het aan Moldavië vrijgegeven leningsbedrag moet door Moldavië ter beschikking worden gesteld voor investeringsprojecten die in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform zijn goedgekeurd. Dit komt boven op de niet-terugbetaalbare steun die de Unie voor deze projecten verleent.

([3]) Interinstitutioneel Akkoord van 16 december 2020 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie betreffende begrotingsdiscipline, samenwerking in begrotingszaken en goed financieel beheer, alsmede betreffende nieuwe eigen middelen, met inbegrip van een routekaart voor de invoering van nieuwe eigen middelen (PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj).

([4]) Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking — Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad (PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj).

(32) De financiële verplichtingen die voortvloeien uit in het kader van de faciliteit verstrekte leningen mogen geen deel uitmaken van de garantie voor extern optreden in de zin van artikel 31, lid 4, van Verordening (EU) 2021/947.

(33) Op deze verordening moeten de horizontale financiële regels van toepassing zijn die het Europees Parlement en de Raad op grond van artikel 322 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) hebben vastgesteld. Die regels zijn neergelegd in Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad ([5]) (het "Financieel Reglement") en bepalen met name de procedure voor het opstellen en uitvoeren van de begroting in direct en indirect beheer door middel van subsidies, aanbestedingen, financiële bijstand, blendingverrichtingen en de vergoeding van externe deskundigen, en voorzien in controles op de verantwoordelijkheid van financiële actoren.

(34) Wanneer dat passend is gezien de specifieke aard van de activiteit of wanneer de activiteit de veiligheid of de openbare orde schaadt, moet worden voorzien in beperkingen met betrekking tot de subsidiabiliteit in toekenningsprocedures in het kader van de faciliteit.

(35) Om de efficiënte uitvoering van de faciliteit te waarborgen, waaronder de vergemakkelijking van de integratie van Moldavië in de Europese waardeketens, moeten alle in het kader van de faciliteit gefinancierde en aangekochte leveringen en materialen afkomstig zijn uit de lidstaten, Moldavië, kandidaat-lidstaten en partijen bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte en landen die Moldavië een niveau van steun verlenen dat vergelijkbaar is met dat van de Unie, gelet op de omvang van hun economie, en waarvoor wederzijdse toegang tot externe hulp in Moldavië is vastgesteld door de Commissie, tenzij de leveringen en materialen niet onder redelijke voorwaarden in een van die landen kunnen worden verkregen.

(36) Met Moldavië moet een faciliteitsovereenkomst worden gesloten om de beginselen van de financiële samenwerking tussen de Unie en Moldavië vast te leggen en de nodige mechanismen te specificeren met betrekking tot controle, toezicht, monitoring, evaluatie, verslaglegging en audit van de financiering van de Unie in het kader van de faciliteit, regels inzake belastingen, rechten en heffingen en maatregelen om onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten te voorkomen, op te sporen, te onderzoeken en te corrigeren. Bijgevolg moet met Moldavië ook een leningsovereenkomst worden gesloten met specifieke bepalingen voor het beheer en de uitvoering van financiering die in de vorm van leningen is verstrekt. Zowel de faciliteitsovereenkomst als de leningsovereenkomst moet gelijktijdig en onverwijld worden toegezonden aan het Europees Parlement en de Raad.

(37) De faciliteitsovereenkomst moet voorzien in de verplichting voor Moldavië om te zorgen voor de verzameling van en toegang tot voldoende gegevens over personen en entiteiten die financiering ontvangen, met inbegrip van informatie over uiteindelijke begunstigden, voor de uitvoering van de hervormingsagenda, met inachtneming van de beginselen van de Unie inzake gegevensbescherming en de toepasselijke gegevensbeschermingsregels.

(38) De uitvoering van de faciliteit moet worden geschraagd door de hervormingsagenda, die een kader biedt voor het stimuleren van inclusieve duurzame sociaal-economische groei, duidelijk geformuleerd en afgestemd op toetredingsvereisten van de Unie en de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces. De hervormingsagenda zal dienen als een overkoepelend kader om de doelstellingen van de faciliteit te bereiken. De hervormingsagenda moet worden opgesteld in nauw overleg met het Moldavische parlement en relevante belanghebbenden, waaronder sociale partners en organisaties van het maatschappelijk middenveld, en hun input moet erin worden opgenomen. Moldavië moet, in voorkomend geval en in overeenstemming met zijn nationale rechtskader, streven naar de betrokkenheid en raadpleging van de lokale overheden. De uitbetaling van de steun van de Unie moet afhankelijk worden gesteld van de naleving van de betalingsvoorwaarden en van meetbare vooruitgang bij de uitvoering van hervormingen die zijn vastgelegd in de hervormingsagenda die door de Commissie is beoordeeld en formeel is goedgekeurd. De vrijgave van middelen moet dienovereenkomstig worden gestructureerd en de doelstellingen van de faciliteit weerspiegelen.

(39) De hervormingsagenda moet gerichte hervormingsmaatregelen en prioritaire investeringsgebieden bevatten, samen met betalingsvoorwaarden in de vorm van meetbare kwalitatieve of kwantitatieve stappen die een bevredigende vooruitgang bij de uitvoering of de voltooiing van die maatregelen garanderen, en een tijdschema voor de uitvoering van die maatregelen. De hervormingsagenda moet ook een indicatieve lijst bevatten van geplande investeringsprojecten die zouden moeten worden uitgevoerd in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform. De uitvoering van die stappen moet worden gepland uiterlijk op 31 december 2027, hoewel de algehele voltooiing van de maatregelen waarop dergelijke stappen betrekking hebben, zich tot na 2027 moet kunnen uitstrekken, maar niet later dan 31 december 2028. De hervormingsagenda moet tevens een toelichting bevatten op het systeem van Moldavië om onregelmatigheden, corruptie, waaronder corruptie op hoog niveau, fraude en belangenconflicten bij

([5]) Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

het gebruik van de in het kader van de faciliteit verstrekte middelen doeltreffend te voorkomen, op te sporen en te corrigeren, alsook de regelingen om dubbele financiering uit de faciliteit en uit andere Unieprogramma's en van andere donoren te voorkomen.

(40) De hervormingsagenda moet een toelichting bevatten op de wijze waarop de maatregelen naar verwachting zullen bijdragen tot de klimaat- en milieudoelstellingen, het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" en de digitale transformatie.

(41) De maatregelen in het kader van de hervormingsagenda moeten bijdragen tot de verbetering van een efficiënt systeem voor het beheer en de controle van de overheidsfinanciën en tot een doeltreffend systeem voor toezicht op staatssteun en tot de bestrijding van witwassen, belastingontduiking, belastingontwijking, fraude en georganiseerde misdaad, om eerlijke voorwaarden voor alle ondernemingen te waarborgen. De hervormingsagenda moet een beschrijving van dergelijke systemen bevatten, alsook specifieke stappen in verband met onderhandelingshoofdstuk 32 om Moldavië te helpen zijn audit- en controlevoorschriften in overeenstemming te brengen met de normen van de Unie. Indien een verzoek om vrijgave van middelen een stap omvat in verband met onderhandelingshoofdstuk 32, zoals bedoeld in artikel 19, lid 2, mag de Commissie geen besluit vaststellen waarbij de vrijgave van middelen wordt toegestaan, tenzij zij die stap positief beoordeelt.

(42) De hervormingsagenda moet ook indicatoren bevatten voor het beoordelen van de vorderingen bij de verwezenlijking van de in deze verordening vastgelegde algemene en specifieke doelstellingen van de faciliteit. Die indicatoren moeten gebaseerd zijn op internationaal overeengekomen indicatoren. De indicatoren moeten ook zoveel mogelijk in overeenstemming zijn met de belangrijkste prestatie-indicatoren die zijn opgenomen in het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot goedkeuring van de hervormingsagenda's voor de Westelijke Balkan uit hoofde van Verordening (EU) 2024/1449 van het Europees Parlement en de Raad ([6]) en in het kader voor de meting van de resultaten van het EFDO+. De indicatoren moeten relevant, aanvaard, geloofwaardig, eenvoudig en robuust zijn.

(43) De Commissie moet de hervormingsagenda beoordelen op basis van de in deze verordening uiteengezette lijst van criteria. Teneinde eenvormige voorwaarden voor de uitvoering van deze verordening te waarborgen, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend om de hervormingsagenda goed te keuren. Die bevoegdheden moeten worden uitgeoefend in overeenstemming met Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad ([7]). De Commissie dient, waar passend, naar behoren rekening te houden met Besluit 2010/427/EU van de Raad ([8]) en de rol van de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO).

(44) Met het werkprogramma in de zin van artikel 110, lid 2, van het Financieel Reglement, dat is vastgesteld overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van Verordening (EU) 2021/947, moeten de bedragen worden gedekt die worden gefinancierd met de middelen die uit hoofde van artikel 6, lid 2, punt a), van Verordening (EU) 2021/947 aan het geografische nabuurschapsprogramma zijn toegewezen.

(45) Gezien de behoefte aan flexibiliteit bij de uitvoering van de faciliteit moet Moldavië bij de Commissie een met redenen omkleed verzoek kunnen indienen voor een wijziging van haar uitvoeringsbesluit, wanneer de hervormingsagenda, met inbegrip van de desbetreffende betalingsvoorwaarden, vanwege objectieve omstandigheden, geheel of gedeeltelijk niet meer haalbaar is. Moldavië moet een met redenen omkleed verzoek tot wijziging van de hervormingsagenda kunnen indienen, onder meer door in voorkomend geval addenda voor te stellen. De Commissie moet haar uitvoeringsbesluit kunnen wijzigen.

(46) Financiële steun voor de hervormingsagenda moet mogelijk zijn in de vorm van een lening. In het kader van de financieringsbehoeften van Moldavië is het passend de financiële bijstand te organiseren uit hoofde van de gediversifieerde financieringsstrategie van artikel 224 van het Financieel Reglement, die daarin als één enkele financieringsmethode is vastgesteld en waarvan wordt verwacht dat zij zal zorgen voor een grotere liquiditeit van obligaties van de Unie en de uitgiften van de Unie aantrekkelijker en kostenefficiënter zal maken.

(47) Het is passend Moldavië leningen te verstrekken tegen zeer gunstige voorwaarden met een looptijd van ten hoogste 40 jaar en niet vóór 2034 met de aflossing van de hoofdsom te beginnen.

(48) Aangezien de financiële risico's die verbonden zijn aan de steun aan Moldavië in de vorm van leningen in het kader van deze faciliteit vergelijkbaar zijn met de financiële risico's die verbonden zijn aan verstrekte leningen uit hoofde van Verordening (EU) 2021/947, moet de voorziening voor de financiële verplichting die voortvloeien uit leningen uit hoofde van deze verordening worden gevormd tegen een percentage van 9 %, in overeenstemming met artikel 214 van het Financieel Reglement, en moet de voorziening worden gefinancierd met de middelen die uit hoofde van artikel 6, lid 2, punt a), van Verordening (EU) 2021/947 aan het geografische nabuurschapsprogramma zijn toegewezen.

([6]) Verordening (EU) 2024/1449 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot oprichting van de hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan (PB L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj).

([7]) Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

([8]) Besluit 2010/427/EU van de Raad van 26 juli 2010 tot vaststelling van de organisatie en werking van de Europese Dienst voor extern optreden (PB L 201 van 3.8.2010, blz. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2010/427/oj).

(49) Het voorzieningspercentage voor de financiële verplichting die voortvloeien uit leningen uit hoofde van deze verordening moet worden vastgesteld op 9 %, en moet ten minste om de drie jaar vanaf de datum van inwerkingtreding van deze verordening opnieuw worden bezien. De Commissie is bevoegd uit hoofde van artikel 31, lid 5, vierde alinea, van Verordening (EU) 2021/947 een gedelegeerde handeling vast te stellen.

(50) Om Moldavië te voorzien van startfinanciering voor de uitvoering van de eerste hervormingen, moet het toegang hebben tot 18 % van het totale bedrag waarin de faciliteit voorziet, na aftrek van de aanvullende steun, waaronder steun aan organisaties van het maatschappelijk middenveld en technische bijstand, en voorzieningen voor leningen, in de vorm van voorfinanciering, mits er middelen beschikbaar zijn en de basisvoorwaarden voor steun in het kader van de faciliteit in acht worden genomen.

(51) Het is belangrijk om zowel flexibiliteit als programmeerbaarheid te waarborgen bij het verlenen van steun van de Unie aan Moldavië. Moldavië moet uiterlijk twee maanden na het tijdschema voor de geplande uitvoering van de stappen, zoals vastgesteld in het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot goedkeuring van de hervormingsagenda, om de zes maanden een naar behoren gemotiveerd verzoek om vrijgave van middelen indienen. Daartoe moeten middelen in het kader van de faciliteit worden vrijgegeven volgens een vast halfjaarlijks tijdschema, afhankelijk van de beschikbaarheid van financiering, op basis van een door Moldavië ingediend verzoek om vrijgave van middelen en nadat de Commissie heeft geverifieerd dat op bevredigende wijze is voldaan aan zowel de algemene voorwaarden inzake macrofinanciële stabiliteit, goed beheer van de overheidsfinanciën, transparantie van en toezicht op de begroting, als de desbetreffende betalingsvoorwaarden. Indien aan een betalingsvoorwaarde niet is voldaan overeenkomstig het indicatieve tijdschema dat is vastgesteld in het uitvoeringsbesluit tot goedkeuring van de hervormingsagenda, kan de Commissie de vrijgave van de middelen die verband houden met die voorwaarde geheel of gedeeltelijk inhouden, volgens een methodiek voor gevallen van gedeeltelijke uitbetaling. De vrijgave van de overeenkomstige ingehouden middelen zou kunnen plaatsvinden tijdens de volgende termijn voor de vrijgave van middelen en tot twaalf maanden na de oorspronkelijke uiterste termijn die in het indicatieve tijdschema is vastgelegd, mits aan de betalingsvoorwaarden is voldaan. In het eerste jaar van uitvoering moet die termijn worden verlengd tot 24 maanden na de eerste negatieve beoordeling.

(52) In afwijking van artikel 116, leden 2 en 5, van het Financieel Reglement is het passend om de betalingstermijn voor bijdragen aan staatsbegrotingen vast te stellen vanaf de datum van de mededeling van het besluit waarmee de uitbetaling aan Moldavië wordt goedgekeurd en om de betaling van vertragingsrente door de Commissie aan Moldavië uit te sluiten.

(53) De Commissie moet, op verzoek van het Europees Parlement in het kader van de kwijtingsprocedure, gedetailleerde informatie verstrekken over de uitvoering van de begroting van de Unie in het kader van de faciliteit, met name over uitgevoerde controles, met inbegrip van vastgestelde tekortkomingen en genomen corrigerende maatregelen, en over goedgekeurde projecten in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform, in voorkomend geval met inbegrip van het bedrag van de medefinanciering van Moldavië alsook andere bronnen van bijdragen, onder meer uit andere financieringsinstrumenten van de Unie.

(54) In het kader van de beperkende maatregelen van de Unie, die krachtens artikel 29 VEU en artikel 215 VWEU zijn vastgesteld, mogen geen directe noch indirecte financiële of economische middelen beschikbaar worden gesteld aan of ten behoeve van aangewezen rechtspersonen, entiteiten of organen. Dergelijke aangewezen entiteiten, en entiteiten die daarvan eigendom zijn of onder hun zeggenschap staan, mogen bijgevolg geen steun uit de faciliteit ontvangen.

(55) Met het oog op transparantie en verantwoordingsplicht moet Moldavië gegevens publiceren over eindontvangers die tijdens de uitvoering van hervormingen en investeringen in het kader van de faciliteit gecumuleerde financieringsbedragen van meer dan 50 000 EUR ontvangen.

(56) Overeenkomstig het Financieel Reglement, Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad ([9]) en Verordeningen (EG, Euratom) nr. 2988/95 ([10]), (Euratom, EG) nr. 2185/96 ([11]) en (EU) 2017/1939 ([12]) van de Raad moeten de financiële belangen van de Unie worden beschermd door middel van evenredige maatregelen, waaronder maatregelen die verband houden met preventie, opsporing, correctie en onderzoek van onregelmatigheden, fraude, corruptie, belangenconflicten, dubbele financiering en met de terugvordering van verloren gegane, ten onrechte betaalde of onjuist bestede financiële middelen.

([9]) Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 september 2013 betreffende onderzoeken door het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1073/1999 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (Euratom) nr. 1074/1999 van de Raad (PB L 248 van 18.9.2013, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj).

([10]) Verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 van de Raad van 18 december 1995 betreffende de bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen (PB L 312 van 23.12.1995, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj).

([11]) Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96 van de Raad van 11 november 1996 betreffende de controles en verificaties ter plaatse die door de Commissie worden uitgevoerd ter bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen tegen fraudes en andere onregelmatigheden (PB L 292 van 15.11.1996, blz. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj).

([12]) Verordening (EU) 2017/1939 van de Raad van 12 oktober 2017 betreffende nauwere samenwerking bij de instelling van het Europees Openbaar Ministerie ("EOM") (PB L 283 van 31.10.2017, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj).

(57) Met name moet het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) overeenkomstig Verordeningen (Euratom, EG) nr. 2185/96 en (EU, Euratom) nr. 883/2013 de bevoegdheid hebben om administratieve onderzoeken uit te voeren, met inbegrip van controles en verificaties ter plaatse, om vast te stellen of er sprake is van fraude, corruptie of andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad.

(58) Overeenkomstig artikel 129 van het Financieel Reglement moeten de nodige rechten en toegang worden verleend aan de Commissie, OLAF, de Rekenkamer en, indien van toepassing, het Europees Openbaar Ministerie (EOM), met inbegrip van derden die betrokken zijn bij de uitvoering van middelen van de Unie.

(59) De Commissie moet ervoor zorgen dat de financiële belangen van de Unie in het kader van de faciliteit doeltreffend worden beschermd. De Commissie moet, gezien de jarenlange ervaring op het gebied van financiële bijstand die ook onder indirect beheer aan Moldavië is verleend, en rekening houdend met zijn geleidelijke afstemming op de internecontrolenormen en -praktijken van de Unie, grotendeels vertrouwen op de werking van de systemen voor interne controle en fraudepreventie van Moldavië. Met name moeten de Commissie en OLAF en, indien van toepassing, het EOM, onverwijld in kennis worden gesteld van alle vermoedelijke gevallen van onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten die van invloed zijn op de uitvoering van middelen in het kader van de faciliteit.

(60) Voorts moet Moldavië onregelmatigheden, met inbegrip van fraude, waarover een eerste administratieve of gerechtelijke vaststelling is gedaan, onverwijld aan de Commissie melden en haar op de hoogte houden van het verloop van de administratieve en gerechtelijke procedures. Teneinde de werkwijze aan te passen aan de goede praktijken in de lidstaten moeten dergelijke meldingen langs elektronische weg worden verricht met gebruik van het door de Commissie ingestelde beheerssysteem voor onregelmatigheden.

(61) Moldavië moet een monitoringsysteem opzetten dat als input dient voor een halfjaarlijks verslag over de naleving van de betalingsvoorwaarden van zijn hervormingsagenda dat bij het halfjaarlijkse verzoek om vrijgave van middelen wordt gevoegd. Moldavië moet gegevens en informatie verzamelen en verstrekken om onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten te voorkomen, op te sporen en te corrigeren, in verband met de door de faciliteit ondersteunde maatregelen.

(62) De Commissie moet voorzien in duidelijke monitoringmechanismen en onafhankelijke evaluatiemechanismen om voor een effectieve verantwoordingsplicht en transparantie te zorgen bij de uitvoering van de begroting van de Unie, en om te zorgen voor de doeltreffende beoordeling van de vooruitgang bij de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening.

(63) De Commissie moet jaarlijks verslag uitbrengen aan het Europees Parlement en de Raad over de voortgang bij de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening.

(64) De Commissie moet na voltooiing een evaluatie van de faciliteit uitvoeren.

(65) Moldavië moet vrije, onafhankelijke en pluralistische media steunen die het begrip voor de waarden van de Unie en de voordelen en verplichtingen van een mogelijk lidmaatschap van de Unie versterken en bevorderen, en tegelijkertijd doortastende maatregelen nemen om buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging aan te pakken. Het moet ook zorgen voor proactieve, duidelijke en consistente communicatie met het publiek, onder meer over de steun van de Unie. De ontvangers van financiering van de Unie moeten de oorsprong van de financiering van de Unie actief erkennen en voor zichtbaarheid ervan zorgen, in overeenstemming met de communicatie- en zichtbaarheidshandleiding betreffende externe maatregelen van de EU.

(66) De uitvoering van de faciliteit moet ook gepaard gaan met versterkte strategische communicatie en publieke diplomatie om de waarden van de Unie te bevorderen en te benadrukken wat de toegevoegde waarde van de steun van de Unie is en hoe de faciliteit ten goede komt aan de burgers van Moldavië.

(67) Daar de doelstellingen van deze verordening niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 VEU neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om die doelstellingen te verwezenlijken.

(68) Om Moldavië tijdig en onverwijld financiering te kunnen verstrekken, moet deze verordening in werking treden op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Onderwerp en toepassingsgebied

1. Bij deze verordening wordt de hervormings- en groeifaciliteit voor de Republiek Moldavië (Moldavië) voor de periode 2025-2027 (de "faciliteit") opgericht.

2. De faciliteit dient om bijstand te verlenen aan Moldavië voor de uitvoering van Uniegerelateerde hervormingen, met name inclusieve en duurzame sociaal-economische hervormingen en hervormingen inzake fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces, afgestemd op de waarden van de Unie, alsook investeringen ter uitvoering van de hervormingsagenda van Moldavië.

3. Verordening (EU) 2021/947 is van toepassing op de uitvoering van de faciliteit, tenzij in deze verordening anders is bepaald.

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

1) "faciliteitsovereenkomst": regeling tussen de Commissie en Moldavië waarin de beginselen voor financiële samenwerking tussen Moldavië en de Commissie uit hoofde van deze verordening worden vastgelegd; deze regeling vormt een financieringsovereenkomst in de zin van artikel 114, lid 2, van het Financieel Reglement;

2) "beleidskader voor de uitbreiding": algemeen beleidskader voor de uitvoering van deze verordening, zoals gedefinieerd door de Europese Raad en de Raad, alsook de herziene uitbreidingsmethode, overeenkomsten waarmee juridisch bindende betrekkingen met Moldavië worden aangegaan, de onderhandelingskaders die de grondslag vormen voor de onderhandelingen over toetreding met kandidaat-lidstaten, voor zover van toepassing, alsook resoluties van het Europees Parlement, relevante mededelingen van de Commissie, onder meer, in voorkomend geval, over de rechtsstaat, en gezamenlijke mededelingen van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid;

3) "leningsovereenkomst": de tussen de Unie en Moldavië gesloten overeenkomst waarin de voorwaarden zijn vastgelegd die van toepassing zijn op de steun in de vorm van leningen in het kader van de faciliteit;

4) "hervormingsagenda": een uitgebreide, samenhangende en geprioriteerde reeks gerichte hervormingen en prioritaire investeringsgebieden in Moldavië, met inbegrip van betalingsvoorwaarden die wijzen op bevredigende vooruitgang bij de uitvoering of voltooiing van daarmee samenhangende maatregelen, en een indicatief tijdschema voor de uitvoering ervan;

5) "maatregelen": hervormingen en investeringen zoals uiteengezet in de hervormingsagenda uit hoofde van hoofdstuk III;

6) "betalingsvoorwaarden": voorwaarden voor de vrijgave van middelen in de vorm van waarneembare en meetbare kwalitatieve of kwantitatieve stappen die door Moldavië moeten worden uitgevoerd, zoals uiteengezet in de hervormingsagenda uit hoofde van hoofdstuk III;

7) "blendingverrichting": een door de begroting van de Unie ondersteunde verrichting, waarbij niet-terugbetaalbare vormen van steun uit de begroting van de Unie worden gecombineerd met terugbetaalbare vormen van steun van instellingen voor ontwikkelingsfinanciering of andere openbare financiële instellingen, met inbegrip van exportkrediet-instellingen, of van commerciële financiële instellingen en investeerders;

8) "eindontvanger": een persoon of entiteit die financiering ontvangt in het kader van de faciliteit; voor het deel van de financiering dat als financiële bijstand beschikbaar wordt gesteld, wordt onder eindontvanger verstaan de schatkist van Moldavië; voor het deel van de financiering dat via het nabuurschapsinvesteringsplatform beschikbaar wordt gesteld, wordt onder eindontvanger verstaan de contractant of subcontractant die het investeringsproject uitvoert;

9) "geen ernstige afbreuk doen": het niet ondersteunen of uitvoeren van economische activiteiten die ernstig afbreuk doen aan een milieudoelstelling, in voorkomend geval, in de zin van artikel 17 van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad ([13]);

10) "nabuurschapsinvesteringsplatform": een van de in artikel 32 van Verordening (EU) 2021/947 bedoelde regionale investeringsplatforms.

Artikel 3

Doelstellingen van de faciliteit

1. De algemene doelstellingen van de faciliteit bestaan erin:

a) het uitbreidingsproces te ondersteunen door vaart te zetten achter de afstemming op de waarden, wetten, regels, normen, beleidsmaatregelen en praktijken ("*acquis*") van de Unie door middel van de vaststelling en uitvoering van hervormingen met het oog op het toekomstig lidmaatschap van de Unie;

b) de geleidelijke integratie van Moldavië in de eengemaakte markt van de Unie te ondersteunen;

c) de sociaal-economische convergentie van de economie van Moldavië met de Unie te versnellen;

d) goede nabuurschapsbetrekkingen met de lidstaten en uitbreidingspartners van de Unie, alsook interpersoonlijke contacten, te bevorderen.

2. De specifieke doelstellingen van de faciliteit bestaan erin:

a) de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces verder te versterken, met inbegrip van de rechtsstaat en de grondrechten, de werking van democratische instellingen, met inbegrip van depolarisatie, openbaar bestuur en het voldoen aan de economische criteria; dit omvat ook het bevorderen van een onafhankelijke rechterlijke macht, het versterken van veiligheid en stabiliteit, een betere bestrijding van fraude en iedere vorm van corruptie, waaronder corruptie op hoog niveau, invloed van oligarchen en nepotisme, georganiseerde misdaad, grensoverschrijdende criminaliteit en witwassen, alsook terrorismefinanciering, belastingontduiking, belastingfraude en belastingontwijking; het verbeteren van de naleving van het internationaal recht; het versterken van vrijheid en onafhankelijkheid van de media en academische vrijheid; het bestrijden van haatzaaiende uitlatingen; het scheppen van een gunstig klimaat voor het maatschappelijk middenveld te scheppen en het bevorderen van sociale dialoog; het bevorderen van gendergelijkheid, gendermainstreaming en de versterking van de positie van vrouwen en meisjes, het bevorderen van de rechten van het kind, non-discriminatie en verdraagzaamheid; het garanderen en versterken van de eerbiediging van de rechten van vluchtelingen en personen die tot minderheden behoren, waaronder nationale minderheden en Roma, en de rechten van LGBTI-personen;

b) naar de volledige afstemming van Moldavië op het GBVB van de Unie, met inbegrip van beperkende maatregelen van de Unie, te streven;

c) de uitdagingen als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en van pogingen om Moldavië te destabiliseren, te helpen beperken, en desinformatie, hybride dreigingen en buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging, met name door Rusland, tegen de soevereiniteit, democratische processen en instellingen van Moldavië, alsook tegen de Unie en haar waarden te bestrijden;

d) naar harmonisatie van het visumbeleid met de Unie te streven;

e) de doeltreffendheid van het openbaar bestuur te versterken, capaciteiten op te bouwen en te investeren in administratief personeel in Moldavië; de toegang tot informatie, publieke controle en de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij besluitvormingsprocessen te waarborgen; transparantie, verantwoordingsplicht, structurele hervormingen en goed bestuur op alle niveaus te ondersteunen, onder meer wat betreft hun controle- en onderzoeksbevoegdheden betreffende de verdeling van en de toegang tot overheidsmiddelen, alsook wat betreft het beheer van overheidsmiddelen, overheidsopdrachten en staatssteun; initiatieven en organen te ondersteunen die betrokken zijn bij de ondersteuning en handhaving van internationale gerechtigheid in Moldavië;

([13]) Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (PB L 198 van 22.6.2020, blz. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj).

f) de overgang van Moldavië te versnellen naar een duurzame, klimaatneutrale en inclusieve economie die in staat is de concurrentiedruk van de eengemaakte markt van de Unie het hoofd te bieden, en naar een stabiel investeringsklimaat, alsook zijn strategische afhankelijkheid te verminderen door energiebronnen te diversifiëren, onder meer door de interconnecties met de lidstaten en de uitbreidingspartners van de Unie te verbeteren, met het oog op het realiseren van energiezekerheid en -onafhankelijkheid;

g) de economische integratie van Moldavië in de eengemaakte markt van de Unie te bevorderen, met name door meer handels- en investeringsstromen, en veerkrachtige waardeketens;

h) een betere integratie met de eengemaakte markt van de Unie te ondersteunen door middel van betere en duurzame connectiviteit in overeenstemming met trans-Europese netwerken om de goede nabuurschapsbetrekkingen, alsook interpersoonlijke contacten, te versterken;

i) de inclusieve en duurzame groene transitie naar klimaatneutraliteit te versnellen om deze uiterlijk in 2050 te bereiken, overeenkomstig de Overeenkomst van Parijs en de Europese Green Deal, waarbij alle economische sectoren worden betrokken, en in het bijzonder landbouw en energie, met inbegrip van de transitie naar een koolstofvrije, klimaatneutrale, klimaatbestendige en circulaire economie, waarbij ervoor wordt gezorgd dat investeringen in overeenstemming zijn met het beginsel "geen ernstige afbreuk doen";

j) digitale transformatie en digitale vaardigheden te bevorderen als middel om duurzame ontwikkeling en inclusieve groei mogelijk te maken;

k) innovatie, onderzoek en samenwerking tussen academische instellingen en de industrie te stimuleren ter ondersteuning van de groene en de digitale transitie, en daarbij lokale industrieën te bevorderen waarbij de nadruk wordt gelegd op lokale micro-, kleine en middelgrote ondernemingen en start-ups;

l) onderwijs, opleiding, omscholing en bijscholing van hoge kwaliteit op alle niveaus te stimuleren, met bijzondere aandacht voor jongeren, met inbegrip van het aanpakken van jeugdwerkloosheid, het voorkomen van braindrain en het ondersteunen van kwetsbare gemeenschappen, waaronder vluchtelingen, en werkgelegenheidsbeleid, met inbegrip van arbeidsrechten, in overeenstemming met de Europese pijler van sociale rechten, en armoedebestrijding te steunen;

m) activiteiten te ondersteunen om de Moldavische burgers meer bewust te maken van de voordelen van het toetredingsproces van de Unie, onder meer door middel van communicatiecampagnes.

Artikel 4

Algemene beginselen

1. De steun uit de faciliteit wordt door de Commissie beheerd op een wijze die in overeenstemming is met de kernbeginselen en -doelstellingen van de economische hervormingen die zijn vastgelegd in de associatieovereenkomst tussen de EU en Moldavië en het uitbreidingsbeleid van de Unie.

2. De samenwerking in het kader van de faciliteit wordt gebaseerd op behoeften en bevordert de beginselen inzake doeltreffende ontwikkeling, namelijk eigen verantwoordelijkheid van Moldavië voor de ontwikkelingsprioriteiten met nadruk op duidelijke voorwaarden en tastbare resultaten, inclusieve partnerschappen met sociale partners en organisaties uit het maatschappelijk middenveld, alsook transparantie en wederzijdse verantwoordingsplicht. Die samenwerking is gebaseerd op een doeltreffende en efficiënte toewijzing en aanwending van middelen.

3. De verlening van macrofinanciële bijstand valt niet binnen het toepassingsgebied van de faciliteit.

4. De steun uit de faciliteit is additioneel bij en aanvullend op de in het kader van andere programma's en instrumenten van de Unie verstrekte steun. Voor activiteiten die in aanmerking komen voor financiering uit hoofde van deze verordening kan steun worden ontvangen uit andere programma's en instrumenten van de Unie, mits die steun niet dezelfde kosten dekt en passend toezicht en passende begrotingscontroles worden gewaarborgd. De Commissie zorgt voor complementariteit en synergieën tussen de faciliteit en andere programma's van de Unie, teneinde overlappende bijstand en dubbele financiering te voorkomen.

5. Om de complementariteit, de samenhang en de doeltreffendheid van hun acties te bevorderen, werken de Commissie en de lidstaten samen en streven zij ernaar de overlapping van bijstand te vermijden en te zorgen voor synergieën tussen de bijstand uit hoofde van deze verordening en andere vormen van steun, met inbegrip van geïntegreerde financiële pakketten bestaande uit zowel export- als ontwikkelingsfinanciering, van de Unie, de lidstaten, derde landen, multilaterale en regionale organisaties en entiteiten, zoals internationale organisaties en de betrokken internationale financiële instellingen, agentschappen en donoren buiten de Unie, overeenkomstig de beginselen voor de versterking van operationele coördinatie

op het gebied van externe hulp, onder meer via verbeterde coördinatie met de lidstaten op lokaal niveau. Dergelijke coördinatie op lokaal niveau omvat regelmatig en tijdig overleg en een frequente uitwisseling van informatie tijdens de uitvoering van de faciliteit.

6. Bij de activiteiten in het kader van de faciliteit worden democratie, mensenrechten en gendergelijkheid geïntegreerd en bevorderd, gebeurt er een geleidelijke afstemming op de sociale, klimaat- en milieunormen van de Unie, worden klimaatmitigatie en klimaatadaptie en, in voorkomend geval, beperking van het risico op rampen, milieubescherming en behoud van de biodiversiteit,, onder meer door middel van, in voorkomend geval, milieueffectbeoordelingen geïntegreerd, en wordt de vooruitgang in de richting van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties ondersteund, waarbij geïntegreerde acties worden bevorderd die nevenvoordelen kunnen opleveren en waarmee meerdere doelstellingen op coherente wijze kunnen worden verwezenlijkt. Met die activiteiten worden "gestrande activa" (*stranded assets*) vermeden en de activiteiten zijn gebaseerd op het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" en het beginsel dat niemand aan zijn lot mag worden overgelaten, evenals op de mainstreaming van duurzaamheid die ten grondslag ligt aan de Europese Green Deal. Ten minste 37 % van de niet-terugbetaalbare financiële steun, met inbegrip van voorzieningen, die wordt verstrekt aan investeringsprojecten die zijn goedgekeurd in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform wordt toegeschreven aan klimaatdoelstellingen.

7. Moldavië en de Commissie zien erop toe dat gendergelijkheid, gendermainstreaming en de integratie van een genderperspectief worden meegenomen en bevorderd tijdens de gehele duur van de voorbereiding van de hervormingsagenda en de uitvoering van de faciliteit. Moldavië en de Commissie nemen passende maatregelen om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid te voorkomen. De Commissie brengt verslag uit over die maatregelen in het kader van haar periodieke verslagen over genderactieplannen.

8. Met de faciliteit worden geen activiteiten of maatregelen ondersteund die onverenigbaar zijn met het nationaal energie- en klimaatplan van Moldavië, zijn nationaal bepaalde bijdrage in het kader van de Overeenkomst van Parijs of zijn ambitie om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken, noch activiteiten of maatregelen die investeringen in fossiele brandstoffen bevorderen of aanzienlijke negatieve gevolgen hebben voor het milieu, het klimaat of biodiversiteit, tenzij dergelijke activiteiten of maatregelen strikt noodzakelijk zijn om de doelstellingen van de faciliteit, en met name artikel 3, lid 2, punt c), te verwezenlijken, waarbij rekening wordt gehouden met mogelijke overgangsregelingen en een energiestrategie voor de middellange tot lange termijn wordt gevolgd om energiezekerheid te waarborgen. Die overgangsregelingen gaan in voorkomend geval gepaard met passende maatregelen om die negatieve gevolgen te vermijden, te voorkomen of te verminderen en indien mogelijk te compenseren.

9. Conform het beginsel van inclusief partnerschap streeft de Commissie ernaar in voorkomend geval te zorgen voor democratische controle in de vorm van overleg van regering van Moldavië met het parlement van Moldavië, lokale overheden, overeenkomstig het nationale rechtskader van Moldavië, en relevante belanghebbenden, met inbegrip van sociale partners en het maatschappelijk middenveld, alsook kwetsbare groepen, vluchtelingen, en alle minderheden en gemeenschappen, indien van toepassing, zodat zij een rol kunnen spelen bij de vormgeving en de uitvoering van activiteiten die in aanmerking komen voor financiering in het kader van de faciliteit en, indien van toepassing, bij de daarmee verband houdende monitoring-, controle- en evaluatieprocessen. Dat overleg tracht een afspiegeling te zijn van het pluralisme in de samenleving van Moldavië. Daarnaast zorgt de Commissie ervoor dat het maatschappelijk middenveld in Moldavië, waaronder niet-gouvernementele organisaties, via passende permanente kanalen rechtstreeks onregelmatigheden betreffende financiering of eindontvangers aan de Commissie kan rapporteren.

10. De Commissie waarborgt in nauwe samenwerking met de lidstaten en Moldavië de uitvoering van de inspanningen van de Unie voor grotere transparantie en verantwoordingsplicht bij de verstrekking van steun, mede door de uitvoering en versterking van internecontrolesystemen en fraudebestrijdingsbeleid te bevorderen. De Commissie maakt informatie over de omvang en de toewijzing van de steun openbaar via het in artikel 24 bedoelde scorebord van de faciliteit. Moldavië publiceert actuele gegevens over eindontvangers die middelen van de Unie ontvangen voor de uitvoering van hervormingen en investeringen in het kader van de faciliteit, zoals beschreven in artikel 20.

Artikel 5

Basisvoorwaarden voor steun van de Unie

1. De basisvoorwaarden voor de steun in het kader van de faciliteit zijn dat Moldavië doeltreffende democratische mechanismen, waaronder een parlementair meerpartijenstelsel, vrije en eerlijke verkiezingen, vrije, onafhankelijke en pluralistische media, een onafhankelijke rechterlijke macht en de rechtsstaat, handhaaft en eerbiedigt, en de inachtneming van alle mensenrechtenverplichtingen garandeert, met inbegrip van de rechten van personen die tot minderheden behoren.

2. De Commissie monitort de vervulling van de in lid 1 vermelde basisvoorwaarden voordat in het kader van de faciliteit betalingen, met inbegrip van voorfinanciering, aan Moldavië worden vrijgegeven en gedurende de gehele duur van de steun die in het kader van de faciliteit wordt verleend, waarbij naar behoren rekening wordt gehouden met het beleidskader voor de uitbreiding. De Commissie houdt bij het monitoringproces ook rekening met de relevante aanbevelingen van internationale organen, zoals de Raad van Europa en zijn Commissie van Venetië, of het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).

3. Indien de Commissie vaststelt dat niet aan sommige van de in lid 1 vastgelegde basisvoorwaarden is voldaan, stelt zij een besluit in die zin vast, en houdt zij in het bijzonder de in artikel 19 bedoelde vrijgave van middelen in, ongeacht of aan de in artikel 10 bedoelde betalingsvoorwaarden is voldaan. De Commissie stelt het Europees Parlement en de Raad in kennis van haar besluit.

HOOFDSTUK II

FINANCIERING EN UITVOERING

Artikel 6

Uitvoering

1. De faciliteit wordt ondersteund met middelen uit het NDICI — Europa in de wereld ten belope van 520 miljoen EUR in de vorm van niet-terugbetaalbare steun en een maximumbedrag van 1 500 miljoen EUR aan leningen. Het bedrag voor leningen maakt geen deel uit van het bedrag van de garantie voor extern optreden in de zin van artikel 31, lid 4, van Verordening (EU) 2021/947.

2. De niet-terugbetaalbare financiële steun wordt voor de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2027 gefinancierd met de middelen die op grond van artikel 6, lid 2, punt a), van Verordening (EU) 2021/947 aan het geografische nabuurschapsprogramma zijn toegewezen. Met de steun wordt de voorziening gedekt voor de leningen ten belope van 135 miljoen EUR, steun van de Unie voor projecten die zijn goedgekeurd in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform, als bedoeld in artikel 18, lid 2, en aanvullende steun, met inbegrip van steun aan organisaties van het maatschappelijk middenveld en technische bijstand. Die financiering wordt uitgevoerd overeenkomstig Verordening (EU) 2021/947.

Besluiten over de in artikel 19, lid 3, bedoelde vrijgave van middelen voor steun in de vorm van leningen worden vastgesteld in de periode van 1 januari 2025 tot en met 30 juni 2029.

3. De vrijgave van de bijstand van de Unie wordt door de Commissie beheerd op een wijze die in overeenstemming is met de kernbeginselen en -doelstellingen van de hervormingen die zijn vastgelegd in de hervormingsagenda. Alle middelen, met uitzondering van de in lid 2 bedoelde aanvullende steun, en de in lid 6 bedoelde middelen, worden verstrekt in halfjaarlijkse tranches op basis van de voltooiing van de noodzakelijke hervormingen binnen de gespecificeerde termijnen zoals overeengekomen in de hervormingsagenda en overeengekomen in het uitvoeringsbesluit van de Commissie.

4. Ten minste 25 % van de lening die aan Moldavië wordt vrijgegeven, wordt door Moldavië beschikbaar gesteld voor investeringsprojecten die zijn goedgekeurd in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform, een van de in artikel 32 van Verordening (EU) 2021/947 bedoelde regionale investeringsplatforms. In de faciliteitsovereenkomst worden deze verplichting alsook de gedetailleerde uitvoeringsregels en -beginselen nader omschreven. Niet-naleving van deze verplichting leidt tot opschorting van verdere verrichtingen in het kader van de faciliteit en terugvordering van die bedragen van Moldavië, als bedoeld in artikel 19 van deze verordening.

5. De aanvullende steun bedraagt ten minste 20 % van de totale niet-terugbetaalbare financiële steun als bedoeld in lid 2.

6. Een bedrag van ten hoogste 1 % van de in lid 2 bedoelde niet-terugbetaalbare steun kan worden gebruikt voor technische en administratieve bijstand bij de uitvoering van de faciliteit, zoals voorbereidende activiteiten, monitoring, controle, audit en evaluatie, die nodig zijn voor het beheer van de faciliteit en de verwezenlijking van de doelstellingen ervan, met name studies, vergaderingen van deskundigen, opleidingen, overleg met de autoriteiten van Moldavië, conferenties, overleg met lokale overheden, overeenkomstig het nationaal rechtskader van Moldavië, en relevante belanghebbenden, met inbegrip van sociale partners en organisaties van het maatschappelijk middenveld, informatie- en communicatieactiviteiten, waaronder inclusieve bewustmakingsactiviteiten, en de communicatie over de politieke prioriteiten van de Unie, voor zover zij verband houden met de doelstellingen van de faciliteit, uitgaven in verband met IT-netwerken voor informatieverwerking en -uitwisseling, institutionele informatietechnologie-instrumenten, alsook alle overige uitgaven bij centrale diensten en in de delegatie van de Unie voor de administratieve en coördinerende ondersteuning die de faciliteit nodig heeft. De uitgaven kunnen ook de kosten omvatten van activiteiten die transparantie ondersteunen en van andere ondersteunende activiteiten, zoals de kwaliteitscontrole en monitoring van projecten of programma's ter plaatse alsook de kosten van collegiale advisering en van deskundigen voor de evaluatie en de uitvoering van hervormingen en investeringen.

7. Om de internationale steun te maximaliseren, kunnen donoren bijdragen aan de uitvoering van de faciliteit door middel van externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 2, van het Financieel Reglement.

Artikel 7

Regels inzake de subsidiabiliteit van personen en entiteiten, inzake de oorsprong van leveringen en materialen en inzake beperkingen in het kader van de faciliteit

1. In afwijking van artikel 28 van Verordening (EU) 2021/947 staat deelname aan procedures voor de gunning van aanbestedingen en de toekenning van subsidies voor in het kader van de faciliteit gefinancierde activiteiten open voor internationale en regionale organisaties en voor alle natuurlijke personen die onderdaan zijn van, of rechtspersonen die daadwerkelijk gevestigd zijn in:

a) de lidstaten, Moldavië, kandidaat-lidstaten en partijen bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;

b) landen die Moldavië een niveau van steun verlenen dat vergelijkbaar is met dat van de Unie, rekening houdend met de omvang van hun economie, en ten aanzien waarvan de Commissie wederzijdse toegang tot externe hulp in Moldavië heeft vastgesteld.

2. De in lid 1, punt b), bedoelde wederzijdse toegang kan voor een beperkte periode van ten minste één jaar worden toegekend wanneer een land bevestigt dat entiteiten van de Unie en entiteiten uit landen die in het kader van de faciliteit subsidiabel zijn, op gelijke voorwaarden in aanmerking komen.

De Commissie beslist over de wederzijdse toegang na raadpleging van Moldavië.

3. Alle in het kader van deze faciliteit gefinancierde en aangekochte leveringen en materialen zijn afkomstig uit de in lid 1, punten a) en b), bedoelde landen, tenzij die leveringen en materialen niet onder redelijke voorwaarden in een van die landen kunnen worden verkregen. Daarnaast zijn de regels inzake beperkingen van lid 6 van toepassing.

4. De subsidiabiliteitsregels uit hoofde van dit artikel zijn niet van toepassing op en leiden niet tot nationaliteitsbeperkingen voor natuurlijke personen die bij een in aanmerking komende contractant of, in voorkomend geval, subcontractant in dienst zijn of anderszins door deze wettig zijn aangeworven, behalve wanneer de nationaliteitsbeperkingen gebaseerd zijn op de in lid 6 gestelde regels.

5. Voor activiteiten die gezamenlijk worden medegefinancierd door een entiteit of die worden uitgevoerd in direct beheer of indirect beheer met entiteiten als bedoeld in artikel 62, lid 1, eerste alinea, punt c), van het Financieel Reglement, zijn de regels die op die entiteiten van toepassing zijn, tevens van toepassing naast de regels die uit hoofde van dit artikel zijn vastgesteld, met inbegrip van, in voorkomend geval, de beperkingen waarin lid 6 van dit artikel voorziet en die naar behoren tot uiting komen in de financieringsovereenkomsten en contractuele documenten die met die entiteiten zijn ondertekend.

6. De in de leden 1 en 3 opgenomen subsidiabiliteitsregels en regels inzake de oorsprong van leveringen en materialen, en regels inzake de nationaliteit van de natuurlijke personen zoals beschreven in lid 4 kunnen, wat betreft de nationaliteit, geografische locatie of aard van de aan de toekenningsprocedures deelnemende rechtspersonen, en tevens wat betreft de geografische oorsprong van leveringen en materialen, worden beperkt:

a) wanneer dergelijke beperkingen vereist zijn vanwege de specifieke aard of doelstellingen van de activiteit of specifieke toekenningsprocedure of wanneer die beperkingen noodzakelijk zijn voor de doeltreffende uitvoering van de activiteit;

b) wanneer de actie of specifieke toekenningsprocedure gevolgen heeft voor de veiligheid of de openbare orde, met name wat betreft strategische activa en belangen van de Unie, van de lidstaten of van Moldavië, met inbegrip van de veiligheid, veerkracht en bescherming van de integriteit van digitale infrastructuur, inclusief 5G-netwerkinfrastructuur, communicatie- en informatiesystemen en gerelateerde toeleveringsketens.

7. Inschrijvers, aanvragers en kandidaten uit niet in aanmerking komende landen kunnen worden aanvaard in geval van urgentie of indien diensten niet beschikbaar zijn op de markten van de betrokken landen of gebieden, of in andere naar behoren gemotiveerde gevallen waarin de toepassing van de subsidiabiliteitsregels de uitvoering van een activiteit onmogelijk of uiterst moeilijk zou maken.

8. In het kader van de beperkende maatregelen van de Unie, die op basis van artikel 29 VEU en artikel 215 VWEU zijn vastgesteld, mogen direct noch indirect financiële of economische middelen beschikbaar worden gesteld aan of ten behoeve van rechtspersonen, entiteiten of organen die onderworpen zijn aan beperkende maatregelen van de Unie. Dergelijke personen en entiteiten, en entiteiten die van hen/daarvan eigendom zijn of onder hun zeggenschap staan, ontvangen direct noch indirect steun uit de faciliteit, ook niet als indirecte eigenaars, subcontractanten in de toeleveringsketen of uiteindelijke begunstigden.

Artikel 8

Faciliteitsovereenkomst

1. De Commissie sluit met Moldavië een faciliteitsovereenkomst voor de uitvoering van de faciliteit waarin de verplichtingen en betalingsvoorwaarden voor de uitbetaling van financiering zijn vastgelegd.

2. De faciliteitsovereenkomst wordt aangevuld met een leningsovereenkomst overeenkomstig artikel 15, met specifieke bepalingen voor het beheer en de uitvoering van financiering die in de vorm van een lening is verstrekt. De faciliteitsovereenkomst, met inbegrip van eventuele gerelateerde documentatie, wordt gelijktijdig en onverwijld aan het Europees Parlement en de Raad beschikbaar gesteld.

3. Financiering wordt pas aan Moldavië toegekend nadat de faciliteitsovereenkomst en de leningsovereenkomst in werking zijn getreden.

4. De faciliteitsovereenkomst en de leningsovereenkomst die met Moldavië zijn gesloten, zorgen ervoor dat de verplichtingen van artikel 129 van het Financieel Reglement zijn vervuld.

5. In de faciliteitsovereenkomst worden de noodzakelijke gedetailleerde bepalingen vastgelegd betreffende:

a) de toezegging van Moldavië om doorslaggevende vooruitgang te boeken in de richting van een solide rechtskader voor de bestrijding van fraude, en om efficiëntere en doeltreffendere controlesystemen op te zetten, met inbegrip van passende mechanismen voor de bescherming van klokkenluiders en passende mechanismen en maatregelen om onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten doeltreffend te voorkomen, op te sporen en te corrigeren, alsook om de strijd tegen het witwassen van geld, georganiseerde misdaad, het misbruik van overheidsmiddelen, de financiering van terrorisme, belastingontwijking, belastingfraude en belastingontduiking, en andere illegale activiteiten die gevolgen hebben voor de in het kader van de faciliteit verstrekte middelen, op te voeren;

b) de regels voor de vrijgave, inhouding en verlaging van middelen overeenkomstig artikel 19;

c) de nadere regels inzake en de verplichting van Moldavië om een deel van het totale leningbedrag te verstrekken voor investeringsprojecten die in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform zijn goedgekeurd, op grond van artikel 6, lid 4;

d) de activiteiten in verband met beheer, controle, toezicht, monitoring, evaluatie, verslaglegging en audit, alsook systeemevaluaties, onderzoeken, fraudebestrijdingsmaatregelen en samenwerking;

e) de regels inzake verslaglegging aan de Commissie over de vraag of en hoe aan de in artikel 10 bedoelde betalingsvoorwaarden is voldaan;

f) de regels inzake belastingen, rechten en heffingen overeenkomstig artikel 27, leden 9 en 10, van Verordening (EU) 2021/947;

g) de maatregelen om onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten doeltreffend te voorkomen, op te sporen en te corrigeren en de verplichting voor personen of entiteiten die middelen van de Unie in het kader van deze verordening uitvoeren om de Commissie, OLAF, en in voorkomend geval, het EOM, onverwijld in kennis te stellen van vermoedelijke of feitelijke gevallen van onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten en andere illegale activiteiten die negatieve gevolgen hebben voor de middelen die in het kader van de faciliteit worden verstrekt, en de follow-up ervan;

h) de in de artikelen 21 en 22 bedoelde verplichtingen, met inbegrip van de nauwkeurige regels en een tijdschema voor het verzamelen van gegevens door Moldavië en toegang daartoe voor de Commissie, OLAF, de Rekenkamer en, indien van toepassing, het EOM;

i) een procedure om ervoor te zorgen dat de verzoeken voor de uitbetaling van leningsteun binnen het beschikbare leningsbedrag vallen, overeenkomstig artikel 6, lid 1;

j) het recht van de Commissie om de steun uit hoofde van de faciliteit evenredig te verminderen en elk bedrag als bedoeld in artikel 6, lid 1, dat is besteed aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de faciliteit, terug te vorderen of om een vervroegde terugbetaling van de lening te vragen in geval van onregelmatigheden, fraude, corruptie of belangenconflicten die de financiële belangen van de Unie schaden en die niet door Moldavië zijn gecorrigeerd, of ingeval kwalitatieve of kwantitatieve stappen ongedaan worden gemaakt, of in geval van een ernstige schending van een in de faciliteitsovereenkomst bepaalde verplichting;

k) de regels en procedures voor Moldavië om verslag uit te brengen met het oog op de monitoring van de uitvoering van de faciliteit en de beoordeling van de verwezenlijking van de in artikel 3 opgenomen doelstellingen;

l) de verplichting voor Moldavië om de in artikel 20 bedoelde gegevens langs elektronische weg aan de Commissie te verstrekken.

HOOFDSTUK III

HERVORMINGSAGENDA

Artikel 9

Indiening van de hervormingsagenda

1. Om steun uit hoofde van deze verordening te ontvangen, dient Moldavië bij de Commissie een hervormingsagenda in voor de periode 2025-2027, die gebaseerd is op de kernbeginselen en -doelstellingen van sociaal-economische en fundamentele hervormingen die zijn vastgelegd in de associatieovereenkomst tussen de EU en Moldavië, overeengekomen in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid en het beleidskader voor de uitbreiding.

2. De hervormingsagenda biedt een overkoepelend kader voor de verwezenlijking van de in artikel 3 genoemde algemene en specifieke doelstellingen, waarin de door Moldavië door te voeren hervormingen worden beschreven, alsook de investeringsgebieden. De hervormingsagenda omvat maatregelen voor de uitvoering van hervormingen door middel van een alomvattend en samenhangend pakket. Op het gebied van de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces, waaronder de rechtsstaat, de bestrijding van corruptie, met inbegrip van corruptie op hoog niveau, de grondrechten en de vrijheid van meningsuiting, weerspiegelt de hervormingsagenda de beoordelingen in het beleidskader voor de uitbreiding.

3. De hervormingsagenda strookt met het meest recente macro-economische en budgettaire beleidskader dat in het kader van de economische en financiële dialoog met de Unie aan de Commissie is voorgelegd.

4. De hervormingsagenda strookt met en ondersteunt de hervormingsprioriteiten die zijn vastgesteld in het kader van het toetredingstraject van Moldavië en in andere relevante documenten, de nationaal bepaalde bijdrage in het kader van de Overeenkomst van Parijs en de ambitie om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken.

5. In de hervormingsagenda worden de algemene beginselen van artikel 4 in acht genomen.

6. De hervormingsagenda wordt op inclusieve en transparante wijze opgesteld, in overleg met sociale partners en organisaties van het maatschappelijk middenveld.

7. De Commissie verzoekt Moldavië om uiterlijk op 24 juni 2025 zijn hervormingsagenda in te dienen. De Commissie stuurt het Europees Parlement en de Raad de hervormingsagenda van Moldavië toe van zodra zij deze heeft ontvangen.

Artikel 10

Beginselen voor financiering in het kader van de hervormingsagenda

1. De faciliteit biedt stimulansen voor de uitvoering van de hervormingsagenda van Moldavië door betalingsvoorwaarden te stellen voor de vrijgave van middelen. Die betalingsvoorwaarden gelden voor middelen uit hoofde van artikel 6, lid 1, met uitzondering van aanvullende steun, waaronder steun voor organisaties van het maatschappelijk middenveld en technische bijstand. Die betalingsvoorwaarden nemen de vorm aan van meetbare kwalitatieve of kwantitatieve stappen. Dergelijke stappen weerspiegelen de vooruitgang op het gebied van specifieke sociaal-economische hervormingen en van de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces die verband houden met de verwezenlijking van de doelstellingen van de faciliteit van artikel 3, in overeenstemming met het beleidskader voor de uitbreiding.

2. De naleving van de in lid 1 bedoelde betalingsvoorwaarden leidt tot volledige of gedeeltelijke vrijgave van de middelen, afhankelijk van de mate waarin de betalingsvoorwaarden zijn voltooid.

3. Macrofinanciële stabiliteit, goed beheer van de overheidsfinanciën, transparantie en toezicht op de begroting zijn algemene voorwaarden voor betalingen waaraan moet worden voldaan om middelen vrij te geven.

Met de middelen in het kader van de faciliteit worden geen activiteiten of maatregelen ondersteund die de soevereiniteit en territoriale integriteit van Moldavië ondermijnen.

Artikel 11

Inhoud van de hervormingsagenda

1. De hervormingsagenda bevat met name de volgende elementen, die worden gemotiveerd en onderbouwd:

a) maatregelen die een coherente, alomvattende en voldoende evenwichtige respons op de in artikel 3 genoemde doelstellingen vormen, met inbegrip van structurele hervormingen, investeringen, en maatregelen om ervoor te zorgen dat in voorkomend geval aan de in artikel 5 genoemde basisvoorwaarden wordt voldaan;

b) een toelichting over de wijze waarop de maatregelen stroken met de in artikel 4 bedoelde algemene beginselen, alsook met de vereisten overeenkomstig artikel 9;

c) een toelichting op de wijze waarop de maatregelen naar verwachting de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt a), verder zullen versterken, met inbegrip van de rechtsstaat, de grondrechten en de bestrijding van corruptie;

d) een indicatieve lijst van investeringsprojecten en -programma's die in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform moeten worden besproken en goedgekeurd, met vermelding van de respectieve totale investeringsvolumes en de geplande uitvoeringstermijnen;

e) een toelichting op de mate waarin de maatregelen naar verwachting zullen bijdragen aan klimaat- en milieudoelstellingen, en of zij verenigbaar zijn met het beginsel "geen ernstige afbreuk doen";

f) een toelichting op de mate waarin de maatregelen naar verwachting zullen bijdragen aan de digitale transformatie;

g) een toelichting op de mate waarin de maatregelen naar verwachting zullen bijdragen aan onderwijs, opleiding, werkgelegenheid en sociale doelstellingen;

h) een toelichting op de mate waarin de maatregelen naar verwachting zullen bijdragen aan gendergelijkheid, de versterking van de positie van vrouwen en meisjes, en de bevordering van de rechten van vrouwen en meisjes;

i) voor de hervormingen en investeringen: een indicatief tijdschema, en de beoogde betalingsvoorwaarden voor de vrijgave van middelen in de vorm van meetbare kwalitatieve of kwantitatieve stappen die volgens de planning uiterlijk op 31 december 2027 moeten worden uitgevoerd;

j) een toelichting op de wijze waarop de maatregelen naar verwachting zullen bijdragen aan een geleidelijke en voortdurende afstemming op het GBVB, met inbegrip van beperkende maatregelen van de Unie;

k) een toelichting op de wijze waarop de maatregelen naar verwachting zullen leiden tot capaciteitsopbouw en investeringen in administratief personeel in Moldavië;

l) de regelingen voor de doeltreffende monitoring, verslaglegging en evaluatie van de hervormingsagenda door Moldavië, met inbegrip van de voorgestelde meetbare kwalitatieve en kwantitatieve stappen en de in lid 2 vastgelegde relevante indicatoren;

m) een toelichting op het systeem van Moldavië om onregelmatigheden, fraude, corruptie, met inbegrip van corruptie op hoog niveau, en belangenconflicten doeltreffend te voorkomen, op te sporen en te corrigeren en de regels inzake toezicht op staatssteun te handhaven, alsook op de voorgestelde maatregelen om de bestaande tekortkomingen in de eerste jaren van uitvoering van de hervormingsagenda aan te pakken;

n) voor de voorbereiding en, indien beschikbaar, voor de uitvoering van de hervormingsagenda: een samenvatting van het uitgevoerde proces van overleg met het parlement van Moldavië, lokale autoriteiten, overeenkomstig het rechtskader van Moldavië, en relevante belanghebbenden, met inbegrip van sociale partners en organisaties van het maatschappelijk middenveld, en een toelichting van de wijze waarop hun inbreng tot uiting komt in de hervormingsagenda;

o) een communicatie- en zichtbaarheidsplan over de hervormingsagenda voor het lokale publiek van Moldavië;

p) eventueel andere ter zake doende informatie.

2. De hervormingsagenda is resultaatgericht en bevat indicatoren voor het beoordelen van de vorderingen bij de verwezenlijking van de in artikel 3 van deze verordening bedoelde algemene en specifieke doelstellingen. Die indicatoren worden, waar passend en relevant, gebaseerd op internationaal overeengekomen indicatoren en reeds beschikbare indicatoren die verband houden met het beleid van Moldavië. De indicatoren zijn ook zoveel mogelijk in overeenstemming met de belangrijkste prestatie-indicatoren die zijn opgenomen in het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot goedkeuring van de hervormingsagenda's voor de Westelijke Balkan in het kader van Verordening (EU) 2024/1449 en in het kader voor de meting van de resultaten van het EFDO+.

Artikel 12

Beoordeling door de Commissie van de hervormingsagenda

1. De Commissie beoordeelt onverwijld de relevantie, volledigheid en geschiktheid van de hervormingsagenda van Moldavië of, indien van toepassing, van elke wijziging van die agenda. Bij het uitvoeren van die beoordeling werkt de Commissie nauw samen met Moldavië en kan zij opmerkingen maken, aanvullende informatie inwinnen of Moldavië verzoeken zijn hervormingsagenda te evalueren of aan te passen.

2. Wat de in artikel 11, lid 1, punt j), van deze verordening genoemde doelstelling betreft, houdt de Commissie, overeenkomstig Besluit 2010/427/EU, terdege rekening met de rol en bijdrage van de EDEO.

3. Bij de beoordeling van de hervormingsagenda houdt de Commissie rekening met de relevante beschikbare analytische informatie over Moldavië, met inbegrip van zijn macro-economische situatie en schuldhoudbaarheid, de motivering en door Moldavië verstrekte in artikel 11 bedoelde elementen, de gevolgen van Ruslands aanvalsoorlog tegen Oekraïne en van pogingen om Moldavië te destabiliseren, alsook met alle andere relevante informatie zoals met name de in artikel 11 vermelde informatie.

4. Bij haar beoordeling houdt de Commissie in het bijzonder rekening met de volgende criteria:

a) of de hervormingsagenda een relevante, alomvattende, coherente en voldoende evenwichtige reactie vormt op de in artikel 3 genoemde doelstellingen en de in artikel 11 bedoelde elementen;

b) of de hervormingsagenda en de bijbehorende maatregelen stroken met de in artikel 4 bedoelde algemene beginselen en de vereisten overeenkomstig artikel 9;

c) of met de hervormingsagenda naar verwachting de vooruitgang zal worden versneld bij het overbruggen van de sociaal-economische kloof tussen Moldavië en de Unie, waardoor zijn economische, sociale en ecologische ontwikkeling wordt bevorderd, de convergentie naar de normen van de Unie wordt ondersteund, ongelijkheden worden verminderd en de sociale cohesie wordt versterkt;

d) of mag worden verwacht dat de hervormingsagenda zal leiden tot een verdere versterking van de fundamentele aspecten van het uitbreidingsproces als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt a);

e) of mag worden verwacht dat met de hervormingsagenda de transitie van Moldavië naar een duurzame, klimaatneutrale, klimaatbestendige en inclusieve economie zal worden versneld door de connectiviteit te verbeteren, vooruitgang te boeken bij zijn groene en digitale transitie, met inbegrip van vooruitgang inzake biodiversiteit, de strategische afhankelijkheid te verminderen, en onderzoek en innovatie, onderwijs, opleiding, werkgelegenheid en vaardigheden en de arbeidsmarkt in ruimere zin te stimuleren, met speciale nadruk op jongeren;

f) of de maatregelen in de hervormingsagenda verenigbaar zijn met het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" en het beginsel dat niemand aan zijn lot mag worden overgelaten;

g) of met de hervormingsagenda potentiële risico's op het gebied van naleving van de basisvoorwaarden en betalingsvoorwaarden adequaat worden aangepakt;

h) of de door Moldavië voorgestelde betalingsvoorwaarden adequaat en ambitieus zijn, stroken met het beleidskader voor de uitbreiding alsook voldoende betekenisvol en duidelijk zijn om de overeenkomstige vrijgave van middelen mogelijk te maken indien zij worden nageleefd, en of de voorgestelde verslagleggingsindicatoren adequaat en toereikend zijn om toezicht te houden op en verslag uit te brengen over de vooruitgang die is geboekt bij de verwezenlijking van de algemene doelstellingen;

i) of mag worden verwacht dat met de door Moldavië voorgestelde regelingen onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten, georganiseerde misdaad en witwassen doeltreffend zullen worden voorkomen, opgespoord en gecorrigeerd, en strafbare feiten die van invloed zijn op de middelen in het kader van de faciliteit doeltreffend zullen worden onderzocht en vervolgd;

j) of in de hervormingsagenda de inbreng van het parlement van Moldavië, lokale autoriteiten, overeenkomstig het nationale rechtskader van Moldavië, en de relevante belanghebbenden, met inbegrip van de sociale partners en organisaties van het maatschappelijk middenveld, daadwerkelijk tot uiting komt.

5. Met het oog op de beoordeling van de door Moldavië ingediende hervormingsagenda kan de Commissie worden bijgestaan door onafhankelijke deskundigen.

Artikel 13

Uitvoeringsbesluit van de Commissie

1. In het geval van een positieve beoordeling overeenkomstig artikel 12, keurt de Commissie bij een uitvoeringsbesluit de door Moldavië ingediende hervormingsagenda goed of, in voorkomend geval, de overeenkomstig artikel 14 ingediende wijziging ervan. Dat uitvoeringsbesluit wordt vastgesteld overeenkomstig de in artikel 28, lid 2, bedoelde onderzoeksprocedure.

2. In het uitvoeringsbesluit van de Commissie als bedoeld in lid 1 worden de door Moldavië uit te voeren hervormingen, de te ondersteunen investeringsgebieden en de uit de hervormingsagenda voortvloeiende betalingsvoorwaarden vastgelegd, met inbegrip van het tijdschema.

3. In het in lid 1 bedoelde uitvoeringsbesluit van de Commissie wordt ook het volgende vastgelegd:

a) het indicatieve bedrag van de totale middelen waarover Moldavië bij naleving van de betalingsvoorwaarden, zoals bedoeld in artikel 10, lid 1, beschikt, en de geplande tranches die moeten worden vrijgegeven, met inbegrip van voorfinanciering, gestructureerd overeenkomstig artikel 11, zodra Moldavië op bevredigende wijze aan de desbetreffende betalingsvoorwaarden heeft voldaan in de vorm van kwalitatieve of kwantitatieve stappen die zijn vastgesteld met betrekking tot de uitvoering van de hervormingsagenda;

b) de verdeling per tranche van de financiering tussen steun via leningen en niet-terugbetaalbare steun;

c) de termijn waarbinnen de laatste betalingsvoorwaarden voor de hervormingen moeten zijn vervuld;

d) de regelingen en het tijdschema voor de monitoring, verslaglegging en uitvoering van de hervormingsagenda, in voorkomend geval onder meer via democratische controle als bedoeld in artikel 4, lid 9, alsook, als daar reden toe is, de maatregelen die nodig zijn om aan artikel 23 te voldoen;

e) de in artikel 11, lid 2, bedoelde indicatoren voor de beoordeling van de vooruitgang bij de verwezenlijking van de in artikel 3 genoemde algemene en specifieke doelstellingen.

Artikel 14

Wijzigingen van de hervormingsagenda

1. Wanneer de hervormingsagenda, met inbegrip van relevante betalingsvoorwaarden, door objectieve omstandigheden geheel of gedeeltelijk niet langer door Moldavië kan worden verwezenlijkt, kan Moldavië een gewijzigde hervormingsagenda voorstellen. In dat geval kan Moldavië bij de Commissie een met redenen omkleed verzoek indienen om het in artikel 13, lid 1, bedoelde uitvoeringsbesluit te wijzigen.

2. De Commissie kan het uitvoeringsbesluit wijzigen volgens de in artikel 28, lid 2, bedoelde onderzoeksprocedure, met name om rekening te houden met een wijziging van de beschikbare financieringsbedragen overeenkomstig de beginselen uit hoofde van artikel 19.

3. Indien de Commissie van mening is dat de door Moldavië aangevoerde redenen een wijziging van de hervormingsagenda rechtvaardigen, beoordeelt de Commissie de gewijzigde hervormingsagenda overeenkomstig artikel 12 en kan zij het in artikel 13, lid 1, bedoelde uitvoeringsbesluit onverwijld wijzigen volgens de in artikel 28, lid 2, bedoelde onderzoeksprocedure.

4. In een wijziging kan de Commissie voor betalingsvoorwaarden instemmen met termijnen tot 31 december 2028.

Artikel 15

Leningsovereenkomst, opgenomen en verstrekte leningen

1. Voor de financiering van de steun in het kader van de faciliteit in de vorm van leningen wordt de Commissie gemachtigd om, namens de Unie, de nodige financiële middelen op de kapitaalmarkten of bij financiële instellingen te lenen overeenkomstig artikel 224 van het Financieel Reglement.

2. De Commissie sluit een leningsovereenkomst met Moldavië. In de leningsovereenkomst worden het maximale leningsbedrag, de beschikbaarheidsperiode en de gedetailleerde voorwaarden van de steun in het kader van de faciliteit in de vorm van leningen vastgelegd. De leningen hebben een looptijd van ten hoogste 40 jaar vanaf de datum van ondertekening van de leningsovereenkomst.

Naast en in afwijking van artikel 223, lid 4, van het Financieel Reglement bevat de leningsovereenkomst het bedrag van de voorfinanciering en de regels voor de verrekening van de voorfinanciering.

3. De leningsovereenkomst wordt gelijktijdig ter beschikking gesteld van het Europees Parlement en de Raad.

Artikel 16

Voorzieningen

1. Een voorziening voor de leningen wordt gevormd tegen 9 % van de middelen die zijn toegewezen aan het geografische nabuurschapsprogramma uit hoofde van artikel 6, lid 2, punt a), van Verordening (EU) 2021/947 en wordt gebruikt als onderdeel van voorzieningen ter ondersteuning van soortgelijke risico's.

2. In afwijking van artikel 214, lid 2, laatste zin, van het Financieel Reglement wordt de voorziening geleidelijk opgebouwd, en zal zij volledig zijn opgebouwd uiterlijk wanneer de leningen volledig zijn uitbetaald.

3. Het voorzieningspercentage wordt vanaf de datum van inwerkingtreding van deze verordening ten minste om de drie jaar opnieuw bezien overeenkomstig de procedure uit hoofde van artikel 31, lid 5, vierde alinea, van Verordening (EU) 2021/947.

Artikel 17

Voorfinanciering

1. Na de indiening van de hervormingsagenda bij de Commissie kan Moldavië verzoeken om de vrijgave van een voorfinanciering van maximaal 18 % van het totale bedrag dat in het kader van de faciliteit overeenkomstig artikel 6, lid 1, is voorzien, na aftrek van aanvullende steun, waaronder steun aan organisaties van het maatschappelijk middenveld en technische bijstand, en voorzieningen voor leningen.

2. De Commissie kan de gevraagde voorfinanciering vrijgeven na de vaststelling van haar in artikel 13 bedoelde uitvoeringsbesluit en de inwerkingtreding van de faciliteitsovereenkomst en van de leningsovereenkomst. De middelen worden vrijgegeven overeenkomstig artikel 19, lid 3, eerste zin, en met inachtneming van de basisvoorwaarden van artikel 5.

3. De Commissie stelt het tijdschema vast voor de uitbetaling van de voorfinanciering, die in een of meer tranches kan worden uitbetaald.

Artikel 18

Uitvoering van investeringsprojecten in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform

1. Om te profiteren van het hefboomeffect van financiële steun van de Unie om aanvullende investeringen aan te trekken, worden investeringen ter ondersteuning van de hervormingsagenda uitgevoerd in samenwerking met internationale financiële instellingen in de vorm van investeringsprojecten die zijn goedgekeurd in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform.

2. Nadat op bevredigende wijze aan alle toepasselijke voorwaarden is voldaan, stelt de Commissie een besluit vast waarbij toestemming wordt verleend voor de vrijgave van middelen, als bedoeld in artikel 19, lid 3. In dat besluit wordt overeenkomstig artikel 6, lid 1, het bedrag aan middelen vastgelegd dat beschikbaar moet worden gesteld in de vorm van niet-terugbetaalbare steun van de Unie voor projecten die in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform zijn goedgekeurd, evenals het bedrag van de financiële bijstand in de vorm van steun via leningen die aan Moldavië moet worden vrijgegeven. In dat besluit wordt, in overeenstemming met de verhouding die is vastgesteld in de faciliteitsovereenkomst als bedoeld in artikel 8, lid 5, punt c), ook het aandeel van deze steun in de vorm van leningen vastgesteld dat door Moldavië beschikbaar moet worden gesteld als medefinanciering voor projecten die in het kader van het nabuurschapsinvesteringsplatform zijn goedgekeurd.

Artikel 19

Beoordeling van de naleving van betalingsvoorwaarden, inhouding en verlaging van middelen, regels inzake betalingen

1. Moldavië dient tweemaal per jaar en uiterlijk twee maanden na het in het uitvoeringsbesluit van de Commissie vastgestelde tijdschema een naar behoren gemotiveerd verzoek om vrijgave van middelen in met betrekking tot vervulde betalingsvoorwaarden die samenhangen met de meetbare kwantitatieve of kwalitatieve stappen zoals uiteengezet in de hervormingsagenda.

2. De Commissie beoordeelt onverwijld of Moldavië heeft voldaan aan de basisvoorwaarden van artikel 5 en aan de beginselen voor financiering van artikel 10, lid 3, en op bevredigende wijze heeft voldaan aan de betalingsvoorwaarden die zijn uiteengezet in het in artikel 13 bedoelde uitvoeringsbesluit van de Commissie. Indien de Commissie vaststelt dat Moldavië niet langer voldoet aan eerder door Moldavië voldane betalingsvoorwaarden, waarvoor de Commissie eerder had betaald, vermindert de Commissie toekomstige uitbetalingen met een gelijkwaardig bedrag.

Bij die beoordeling kan de Commissie zich laten bijstaan door deskundigen, waaronder deskundigen uit de lidstaten. Indien een verzoek om vrijgave van middelen of een betalingsverzoek een stap omvat in verband met onderhandelingshoofdstuk 32, zoals bedoeld in artikel 22, lid 2, stelt de Commissie geen besluit vast waarbij de vrijgave van middelen wordt toegestaan, tenzij zij die stap positief beoordeelt.

3. Wanneer de Commissie een positieve beoordeling afgeeft over het feit dat aan alle toepasselijke voorwaarden is voldaan, stelt zij het Europees Parlement en de Raad daarvan onverwijld in kennis alvorens een besluit vast te stellen waarbij toestemming wordt verleend voor de vrijgave van de middelen die met die voorwaarden overeenstemmen. Wat die bedragen betreft, vormt het besluit de in artikel 10 bedoelde voorwaarde.

4. Wanneer de Commissie een negatieve beoordeling afgeeft van de naleving van een voorwaarde volgens het tijdschema, wordt de vrijgave van de middelen die met deze voorwaarde overeenstemmen, opgeschort. De Commissie stelt het Europees Parlement en de Raad onverwijld in kennis van die beoordeling. De ingehouden bedragen worden pas vrijgegeven nadat Moldavië, als onderdeel van een volgend verzoek om vrijgave van middelen, naar behoren heeft gemotiveerd dat de nodige maatregelen zijn genomen om op bevredigende wijze aan de overeenkomstige voorwaarden te voldoen.

5. Indien de Commissie tot de conclusie komt dat Moldavië de nodige maatregelen niet heeft genomen binnen een termijn van twaalf maanden na de in lid 4 bedoelde eerste negatieve beoordeling, verlaagt de Commissie het bedrag van de niet-terugbetaalbare financiële steun en van de lening evenredig met het deel dat overeenkomt met de relevante betalingsvoorwaarden. Gedurende het eerste jaar van uitvoering geldt een termijn van 24 maanden, berekend vanaf de in lid 4 bedoelde eerste negatieve beoordeling. Moldavië kan binnen twee maanden na de mededeling van de conclusies van de Commissie zijn opmerkingen indienen.

6. Elk bedrag dat overeenstemt met betalingsvoorwaarden waaraan niet uiterlijk op 31 december 2028 is voldaan, is niet verschuldigd aan Moldavië en moet in voorkomend geval worden vrijgemaakt of worden afgetrokken van het beschikbare bedrag aan leningsteun.

7. De Commissie kan het bedrag van de niet-terugbetaalbare financiële steun verlagen en elk bedrag dat is besteed aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de faciliteit van Moldavië terugvorderen, onder meer door verrekening, of het bedrag van de aan Moldavië uit te betalen lening verlagen of om vervroegde terugbetaling van de lening verzoeken in overeenstemming met de leningsovereenkomst, in geval van onverschuldigd betaalde middelen, vastgestelde gevallen van of ernstige zorgen in verband met onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten die de financiële belangen van

de Unie schaden en niet door Moldavië zijn gecorrigeerd, of van het ongedaan maken van kwalitatieve of kwantitatieve stappen of in gevallen waarin na de betaling wordt vastgesteld dat de stappen niet op bevredigende wijze zijn uitgevoerd, of van een ernstige schending van een verplichting die voortvloeit uit de faciliteitsovereenkomst of de leningsovereenkomst, onder meer op basis van door OLAF verstrekte informatie of verslagen van de Rekenkamer. De Commissie licht het Europees Parlement en de Raad in alvorens een besluit over dergelijke verlagingen te nemen.

8. In afwijking van artikel 116, lid 2, van het Financieel Reglement begint de betalingstermijn als bedoeld in artikel 116, lid 1, punt a), van het Financieel Reglement te lopen vanaf de datum van de mededeling van het besluit tot goedkeuring van de vrijgave van middelen aan Moldavië op grond van lid 3 van dit artikel.

9. Artikel 116, lid 5, van het Financieel Reglement is niet van toepassing op betalingen die zijn gedaan als financiële bijstand die rechtstreeks naar de schatkist van Moldavië gaat op grond van dit artikel en artikel 21 van deze verordening.

10. Betalingen van de niet-terugbetaalbare financiële steun en van de leningen uit hoofde van dit artikel worden verricht overeenkomstig de begrotingskredieten, zoals vastgesteld in de jaarlijkse begrotingsprocedure en onder voorbehoud van de beschikbare middelen. De middelen worden uitbetaald in tranches. Een tranche kan in een of meer deeltranches worden uitbetaald.

11. De bedragen worden betaald na het in lid 3 bedoelde besluit overeenkomstig de leningsovereenkomst.

12. Betalingen van steunbedragen in de vorm van leningen zijn afhankelijk van de indiening door Moldavië van een betalingsverzoek in de in de leningsovereenkomst vastgelegde vorm en in overeenstemming met de bepalingen van de faciliteitsovereenkomst.

Artikel 20

Transparantie met betrekking tot personen en entiteiten die financiering ontvangen voor de uitvoering van de hervormingsagenda

1. Moldavië moet actuele gegevens publiceren over eindontvangers die voor het uitvoeren van hervormingen en het realiseren van investeringen in het kader van de faciliteit gedurende de periode van drie jaar gecumuleerde financieringsbedragen van meer dan 50 000 EUR ontvangen.

2. Met betrekking tot de in lid 1 bedoelde eindontvangers wordt de volgende informatie in machineleesbaar formaat en in volgorde van de omvang van het totale ontvangen bedrag op een webpagina bekendgemaakt met inachtneming van de vereisten inzake geheimhouding en beveiliging, met name inzake de bescherming van persoonsgegevens:

a) in het geval van een rechtspersoon, de volledige juridische naam en het btw- of fiscaal identificatienummer van de eindontvanger, indien beschikbaar, of een ander uniek identificatiemiddel dat is vastgesteld in de wetgeving die op de betrokken rechtspersoon van toepassing is;

b) in het geval van een natuurlijke persoon, de voor- en achterna(a)m(en) van de eindontvanger;

c) het door de eindontvanger ontvangen bedrag, en de hervormingen en investeringen in het kader van de faciliteit die mede met dit bedrag worden uitgevoerd.

3. De in lid 2 bedoelde informatie wordt niet gepubliceerd indien bekendmaking afbreuk dreigt te doen aan de rechten en vrijheden van de betrokken eindontvangers of hun commerciële belangen ernstig dreigt te schaden. Dergelijke informatie wordt aan de Commissie beschikbaar gesteld.

4. Moldavië verstrekt de Commissie ten minste eenmaal per jaar langs elektronische weg de gegevens over de in lid 1 van dit artikel bedoelde eindontvangers, in een in de faciliteitsovereenkomst vast te leggen machineleesbaar formaat, zoals bedoeld in artikel 8, lid 5, punt l).

HOOFDSTUK IV

BESCHERMING VAN DE FINANCIËLE BELANGEN VAN DE UNIE

Artikel 21

Bescherming van de financiële belangen van de Unie

1. Bij de uitvoering van de faciliteit nemen de Commissie en Moldavië alle passende maatregelen om de financiële belangen van de Unie te beschermen, rekening houdend met het evenredigheidsbeginsel en de specifieke voorwaarden waaronder de faciliteit zal functioneren, en met de in artikel 5, lid 1, vastgelegde basisvoorwaarden en de in de faciliteitsovereenkomst uiteengezette voorwaarden, in het bijzonder met betrekking tot het voorkomen, opsporen en corrigeren van fraude, corruptie, belangenconflicten en onregelmatigheden, alsook het onderzoeken en vervolgen van strafbare feiten met betrekking tot de in het kader van de faciliteit verstrekte middelen. Moldavië verbindt zich ertoe vorderingen te maken met doeltreffende en efficiënte beheers- en controlesystemen en ervoor te zorgen dat ten onrechte betaalde of ten onrechte bestede bedragen kunnen worden teruggevorderd.

2. De faciliteitsovereenkomst voorziet in de verplichtingen van Moldavië:

a) om regelmatig te controleren of de verstrekte financiering naar behoren is gebruikt overeenkomstig alle toepasselijke voorschriften, met name wat betreft het voorkomen, opsporen en corrigeren van fraude, corruptie, belangenconflicten en onregelmatigheden;

b) om klokkenluiders te beschermen;

c) om passende maatregelen te nemen om fraude, corruptie, belangenconflicten en onregelmatigheden te voorkomen, op te sporen en te corrigeren en strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie schaden te onderzoeken en te vervolgen, om dubbele financiering op te sporen en te voorkomen en juridische stappen te ondernemen om middelen waaraan geen wettige bestemming is gegeven terug te vorderen, onder meer in verband met maatregelen voor de uitvoering van hervormingen en investeringsprojecten en -programma's in het kader van de hervormingsagenda, en passende maatregelen te nemen om verzoeken om wederzijdse rechtshulp van het EOM en bevoegde autoriteiten van de lidstaten betreffende strafbare feiten met betrekking tot de in het kader van de faciliteit verstrekte middelen in voorkomend geval onverwijld te behandelen;

d) voor de toepassing van lid 1, met name voor controles op het gebruik van middelen met betrekking tot de uitvoering van hervormingen in de hervormingsagenda, om in overeenstemming met de beginselen van de Unie inzake gegevensbescherming en de toepasselijke voorschriften inzake gegevensbescherming te zorgen voor de verzameling van en toegang tot voldoende gegevens over personen en entiteiten die financiering ontvangen, waaronder informatie over uiteindelijke begunstigden, voor de uitvoering van maatregelen van de hervormingsagenda uit hoofde van hoofdstuk III;

e) om de Commissie, OLAF, de Rekenkamer en in voorkomend geval het EOM expliciet toe te staan hun in artikel 129 van het Financieel Reglement vastgelegde rechten uit te oefenen.

3. In de faciliteitsovereenkomst wordt tevens bepaald dat de Commissie het recht heeft om de niet-terugbetaalbare financiële steun in het kader van de faciliteit evenredig te verminderen en elk bedrag dat is besteed aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de faciliteit van Moldavië terug te vorderen, onder meer door verrekening, en het bedrag van de aan Moldavië uit te betalen lening te verlagen of te verzoeken om vervroegde terugbetaling van de lening overeenkomstig de leningsovereenkomst, in geval van onverschuldigd betaalde middelen, vastgestelde gevallen van onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten die de financiële belangen van de Unie schaden, of ernstige zorgen in verband daarmee, die niet door Moldavië zijn gecorrigeerd, of indien de Commissie vaststelt dat na de betaling stappen niet op bevredigende wijze zijn uitgevoerd, of van een ernstige schending van een verplichting die voortvloeit uit de faciliteitsovereenkomst of de leningsovereenkomst. Bij het nemen van een besluit over het bedrag van de terugvordering of de verlaging dan wel het vervroegd terug te betalen bedrag neemt de Commissie het evenredigheidsbeginsel in acht en houdt zij rekening met de ernst van de onregelmatigheid, fraude, corruptie of belangenconflicten die de financiële belangen van de Unie schaden, of van een schending van een verplichting. Moldavië krijgt de gelegenheid opmerkingen te maken voordat tot de verlaging wordt besloten of voordat om vroegtijdige terugbetaling wordt verzocht.

4. Personen en entiteiten die middelen in het kader van de faciliteit uitvoeren, melden alle vermoedelijke gevallen van fraude, corruptie, belangenconflicten en onregelmatigheden die de financiële belangen van de Unie schaden, onverwijld aan de Commissie en OLAF.

Artikel 22

Rol van de interne systemen en auditautoriteit van Moldavië

1. Voor het deel van de financiering door de faciliteit dat als financiële bijstand beschikbaar wordt gesteld, mag de Commissie een beroep doen op de auditautoriteiten die in Moldavië zijn opgericht om de overheidsuitgaven te controleren. In voorkomend geval maakt de Commissie ook gebruik van aanvullende democratische controle als bedoeld in artikel 4, lid 9.

2. In de hervormingsagenda wordt in de eerste jaren van de uitvoering ervan prioriteit gegeven aan hervormingen met betrekking tot onderhandelingshoofdstuk 32, met name wat betreft het beheer van de overheidsfinanciën en interne controle, alsook wat betreft fraudebestrijding, samen met de onderhandelingshoofdstukken 23 en 24, met name op het gebied van justitie, corruptie en georganiseerde misdaad, en onderhandelingshoofdstuk 8, met name inzake het staatssteuntoezicht.

3. Moldavië meldt onregelmatigheden, met inbegrip van fraude, waarover een eerste administratieve of gerechtelijke vaststelling is gedaan, onverwijld aan de Commissie en houdt de Commissie op de hoogte van het verloop van de administratieve en gerechtelijke procedures met betrekking tot dergelijke onregelmatigheden. Dergelijke rapportering wordt langs elektronische weg verricht met gebruik van het door de Commissie ingestelde beheerssysteem voor onregelmatigheden.

4. De in lid 1 bedoelde auditautoriteiten onderhouden een regelmatige dialoog met de Rekenkamer, OLAF en, in voorkomend geval, het EOM.

5. De Commissie kan gedetailleerde systeemevaluaties van de uitvoering van de begroting van Moldavië verrichten op basis van een risicobeoordeling en dialoog met de in lid 1 bedoelde auditautoriteiten, en aanbevelingen doen voor verbeteringen in de systemen.

6. De Commissie kan aanbevelingen doen aan Moldavië over alle gevallen waarin de bevoegde autoriteiten naar haar mening niet de nodige maatregelen hebben genomen ter voorkoming, opsporing en correctie van fraude, corruptie, belangenconflicten en onregelmatigheden die het goede financiële beheer van de in het kader van de faciliteit gefinancierde uitgaven hebben geschaad of ernstig dreigen te schaden, en in alle gevallen waarin tekortkomingen worden vastgesteld die het ontwerp en de werking van het door die autoriteiten ingevoerde controlesysteem schaden. Moldavië voert dergelijke aanbevelingen uit of motiveert waarom het dat niet heeft gedaan.

HOOFDSTUK V

MONITORING, VERSLAGLEGGING EN EVALUATIE

Artikel 23

Monitoring en verslaglegging

1. De Commissie monitort de uitvoering van de faciliteit en beoordeelt de verwezenlijking van de in artikel 3 genoemde doelstellingen. De monitoring van die uitvoering is gericht op en staat in verhouding tot de activiteiten die in het kader van de faciliteitsovereenkomst worden uitgevoerd, en laat de rapportageverplichtingen van Verordening (EU) 2021/947 onverlet. Van de in artikel 11, lid 2, bedoelde indicatoren wordt verwacht dat zij zullen bijdragen tot de monitoring van de faciliteit door de Commissie.

2. In de faciliteitsovereenkomst worden de regels en procedures voor Moldavië uiteengezet om aan de Commissie verslag uit te brengen voor de toepassing van lid 1.

3. De Commissie brengt jaarlijks verslag uit aan het Europees Parlement en de Raad over de voortgang bij de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening. Het jaarverslag wordt tweemaal per jaar aangevuld met presentaties over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de faciliteit.

4. De Commissie legt het in lid 3 bedoelde jaarverslag voor aan het in artikel 28, lid 1, bedoelde comité.

5. De Commissie brengt in het kader van het bij Verordening (EU) 2024/1449 ingestelde faciliteitsscorebord verslag uit over de voortgang bij de uitvoering van de hervormingsagenda van Moldavië.

Artikel 24

Faciliteitsscorebord

De Commissie geeft op het bij Verordening (EU) 2024/1449 ingestelde faciliteitsscorebord weer hoever de uitvoering van de hervormingsagenda is gevorderd.

Artikel 25

Evaluatie van de faciliteit

1. Na 31 december 2027, en uiterlijk op 31 december 2031, voert de Commissie een onafhankelijke ex-postevaluatie van de faciliteit uit. Bij die ex-postevaluatie wordt de bijdrage van de Unie aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de faciliteit beoordeeld.

2. Voor de ex-postevaluatie wordt gebruikgemaakt van de beginselen voor goede werkwijzen van de Commissie voor ontwikkelingsbijstand van de OESO, om na te gaan of de doelstellingen van de faciliteit zijn verwezenlijkt en om aanbevelingen te kunnen opstellen teneinde toekomstige acties te verbeteren.

3. De Commissie zendt de bevindingen en conclusies van de ex-postevaluatie, vergezeld van haar opmerkingen en follow-up, aan het Europees Parlement, de Raad en de lidstaten. Die ex-postevaluatie kan op verzoek van het Europees Parlement, de Raad of de lidstaten worden besproken. De resultaten worden gebruikt bij het voorbereiden van toekomstige programma's en acties, en bij de toewijzing van middelen. Die ex-postevaluatie en de follow-up worden openbaar gemaakt.

4. De Commissie betrekt alle belanghebbenden, met inbegrip van Moldavië, sociale partners en organisaties van het maatschappelijk middenveld, op passende wijze bij het evaluatieproces inzake de financiering door de Unie waarin deze verordening voorziet, en kan er, waar passend, naar streven om gezamenlijke evaluaties met de lidstaten en andere partners te verrichten, met nauwe betrokkenheid van Moldavië.

Artikel 26

Verslaglegging door Moldavië in het kader van de economische en financiële dialoog

Moldavië brengt in het kader van de economische en financiële dialoog eenmaal per jaar verslag uit over de vooruitgang die het heeft geboekt bij de verwezenlijking van het hervormingsgerelateerde onderdeel van zijn hervormingsagenda.

Artikel 27

Toezicht en controle van het Parlement op de faciliteit

1. De Commissie brengt aan de bevoegde commissies van het Europees Parlement verslag uit over de uitvoering van de faciliteit en de hervormingsagenda. De Commissie verstrekt het Europees Parlement schriftelijke informatie over:

a) de stand van de bij de uitvoering van de faciliteit geboekte vooruitgang;

b) de beoordeling van de hervormingsagenda;

c) de belangrijkste bevindingen van het in artikel 23, lid 3, bedoelde verslag;

d) de betalings-, inhoudings- en verlagingsprocedures, indien van toepassing, met inbegrip van eventuele opmerkingen die worden ingediend om te waarborgen dat naar tevredenheid aan de voorwaarden wordt voldaan; en

e) alle andere relevante elementen in verband met de uitvoering van de faciliteit.

2. De regelmatige dialoog tussen het Europees Parlement en de Commissie vindt ten minste eenmaal per jaar plaats en kan samenvallen met de geopolitieke dialoog op hoog niveau over NDICI – Europa in de wereld.

3. De Commissie houdt rekening met alle elementen die naar voren komen in de door middel van de in lid 2 bedoelde dialoog kenbaar gemaakte standpunten, waaronder, indien relevant, de resoluties van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK VI

SLOTBEPALINGEN

Artikel 28

Comitéprocedure

1. De Commissie wordt bijgestaan door het bij Verordening (EU) 2021/947 ingestelde comité. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.

2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 5 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

3. Indien het comité geen advies uitbrengt met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten als bedoeld in artikel 13, lid 1, en artikel 14, lid 2, neemt de Commissie de ontwerpuitvoeringshandeling niet aan en is artikel 5, lid 4, derde alinea, van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

Artikel 29

Informatie, communicatie en publiciteit

1. Onverminderd de vereisten van Verordening (EU) 2021/947 ontplooit de Commissie communicatieactiviteiten om zichtbaarheid te geven aan de financiering van de Unie voor de in de hervormingsagenda beoogde financiële steun, onder meer door middel van gezamenlijke communicatieactiviteiten met Moldavië. De Commissie zorgt voor een financieringsverklaring waarin wordt meegedeeld en erkend dat sprake is van steun in het kader van de faciliteit. Acties die in het kader van de faciliteit worden gefinancierd, worden uitgevoerd overeenkomstig de communicatie- en zichtbaarheidsvereisten voor door de Unie gefinancierd extern optreden en andere toepasselijke richtsnoeren.

2. Ontvangers van financiering van de Unie erkennen actief de oorsprong van en geven zichtbaarheid aan de financiering van de Unie, onder meer door waar nodig het embleem van de Unie af te beelden en een passende financieringsverklaring weer te geven die luidt “gefinancierd door de Europese Unie”, met name wanneer zij de acties en de resultaten ervan promoten, door meerdere doelgroepen, waaronder de media en het grote publiek, doelgericht en op samenhangende, doeltreffende en evenredige wijze te informeren.

3. Informatie, communicatie en publiciteit worden verstrekt in een toegankelijk formaat.

Artikel 30

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 18 maart 2025.

Voor het Europees Parlement	*Voor de Raad*
De voorzitter	*De voorzitter*
R. METSOLA	A. SZŁAPKA